

KANIZSAI ÚJSÁG

FÜGGETLEN
POLGÁRI
HETILAP

XXIV. évfolyam (869) 35. szám – Magyarkanizsa, 2017. szeptember 14.

ÁRA
40,00
DINÁR

II. TISZA-JÁRÁS MAGYARKANIZSA

2017. SZEPTEMBER. 16-17.

(Tematikus lapszám)

Gazda Albert: A SEMMI ORSZÁGA

György Attila: A „JÓ” SZÉKELY

Valkay Zoltán: ÉPÍTÉSZET; MAGYAR ÉPÍTÉSZET A PERIFÉRIÁN –
MARGINÁLIS ÉPÍTÉSZET?

Csontos János: A LÉT PEREMÉN

Pósa Károly: A LÁTHATATLAN
LETAGADOTT

ISSN 1451 - 7051

9 771451 705004

Fit Auto

**5 ÉVE MINDEN, AMI AZ AUTÓHOZ KELL!
KÖSZÖNJÜK A BIZALMAT!**

e-mail: fitauto@stcable.net
Tel.: 024/4877-370, 024/4873-370, 063/436-552
24420 Magyarkanizsa, Gesztenyefasor 3.

Nosztalgia Optika

**Minőségi keretek és lencsék
Szakszerű kidolgozás
Ingyenes szemvizsgálat
Hozzáférhető árak**

**Magyarkanizsa, Piac tér 8.
Kedd, csütörtök, péntek: 9 – 16 h,
Szerda: 12 – 18 h,
Szombat: 8 – 12 h**

FANTASTICO

Magyarkanizsán
- Fő utca 4. (874-051)
- Piac tér sz.n. (873-461)

Zentán
- Fő utca 11. (817-052)
- Posta utca 4. (811-051)

Adán
- Lenin utca 5. (854-599)
- Vuka Karadžića 19. (855-300)

**Pénzváltó
Menjačnica
Exchange office**

FANTASTICO AZ ÖN TÖKÉLETES VÁLASZTÁSA!

www.karhpoliklinika.net

BELGYÓGYÁSZAT – endokrinológia, kardiológia
**ÁLTALÁNOS orvos, GYERMEKORVOS,
ORTOPÉDIA, CSONTSŰRŰSÉGMÉRÉS,
UROLÓGIA, NEUROPSZICHIÁTRIA,
NŐGYÓGYÁSZ** – tanácsadás, szűrővizsgálat
ULTRAHANG – hasi, mell, pajzsmirigy, prosztata
LABORATÓRIUM, EREK DOPPLER-vizsgálata
4D BABAMOZI (CD, fényképek, mérések, 3000)
SZŪRŐVIZSGÁLAT-csomag (EKG, vérnyomásmérés, pajzsmirigy-,
mell-, hasi ultrahang, vércukor-, vérsír-, csontsűrűségmérés, 3000)
Magyarkanizsa, Kard u. 1. Tel.: 024/876 454, 063/534 029

**AUTO ŠKOLA
TISA VOLÁN
AUTÓSISKOLA**

**TANULJON MEG BIZTONSÁGOSAN VEZETNI A
"TISA VOLÁN,, AUTÓSISKOLÁBAN!
NÁLUNK MEGSZEREZHETI VEZETŐI JOGOSÍTVÁNYÁT:
AM, A1, A2, A, F ÉS B KATEGÓRIÁRA.**

e-mail: tisavolan@stcable.rs
Magyarkanizsa, Fő tér 9. (a CHESA épületében)

**024/220-409
062/120-80-26
064/120-80-26**

Tandari Szállítás

"Mindent a vendégért, jó helyen, jó emberek között mindenki jól érzi magát"
Napsugár rendezvényter-
münk csapata bőséges
kínálattal, egyedi szerve-
zéssel és szívvelyes ven-
dégápolással követi megál-
modott eseményét.
Vendégszeretettük,
szaktudásuk, hozzáál-
lásuk és az évek során
szerzett tapasztalataik
alapján, összefogásával
körültekintően rendezik
meg az Ön egyéni elkép-
zeléseire igazodva!

zlatara ékszerész

„PASTOR”

**órák, ezüstékszerek
nagy választékban**

**24420 Kanjiža
Glavna 9/D
Tel: 024/873-273**

v.s. TISA-VET d.o.o.

– Állatorvosi rendelő
munkanapokon: 16-tól 19 óráig
szombaton: 8-tól 13 óráig

– Állatorvosi gyógyszerház
munkanapokon: 8-tól 12 óráig, és 16-tól 19 óráig
szombaton: 8-tól 13 óráig

– Kutya kozmetika minden nap megbeszélés szerint

Kaphatók:
Hills,
Terra,
Animonda,
Versele-Lagra,
Royal Canin,
Trixie,
Eukanuba termékei.

Újdonság: vérelemzések (vérkép, biokémia, gyorsteszték) a helyszínen!
Szent Száva utca 9. (a Galaxis mellett), Telefon: 876-502

ÚJ KANIZSAI ÚJSÁG

FÜGGETLEN POLGÁRI HETILAP

Alapító és kiadó a tóthfalusi LOGOS-print d.o.o., 24427 Tóthfalu, Kossuth u. 4. tel. és fax: (024) 887-140

Felelős vezető:
Deák Verona

Szerkesztőség:
Logos-print Kft.
Kossuth utca 4/a
24427 Tóthfalu
Folyószámla:
265-242031000125-58

Alapító főszerkesztő:
dr. Papp György

Felelős szerkesztő:
Jenei Klementina

Munkatársak:

Aranyos Á. Klára, Bödő Sándor, Csápek József (egyházi hírek), Jánosi Károly, Kávai Szabolcs, Koprivica Aranka, Losoncz Ernő (sport), Miskolci Magdolna, Molnár Csikós Benedek, Pásztor Sándor (műszaki szerkesztés), Pósa Károly, Telekí Mária (humanitárius tevékenységek), Valkay Zoltán • Fotók: Iván László, Puskás Károly • Készült a tóthfalusi Logos-print d.o.o. nyomdában • Felelős vezető: Deák Verona • Kéziratokat, fényképeket nem örzünk meg, és nem adunk vissza • Egyes szám ára 40 dinár • Előfizetés egy évre 2080 dinár, fél évre 1040 dinár, negyedévre 520 dinár postaköltséggel •

E-mail: ujkanizsai@gmail.com

LAPUNK
KÖVETKEZŐ SZÁMA
2017. SZEPTEMBER 21-ÉN
JELENIK MEG.

Az Új Kanizsai Újság megjelenését Magyarok Nemzeti Tanácsa, valamint a Kulturális és Tájékoztatási Minisztérium támogatja.

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад 659.3(497.113)

Új kanizsai újság –
Független hetilap / Fő- és felelős szerkesztő Papp György. – 1. évf., 1 sz. (1994) – Tóthfalu : Logos-print, 1994–, 30 cm.
Dvonedeljno.
ISSN 1451-4051
COBISS.SR-ID 62375186

A láthatatlan letagadott

Az olvasó nem mindennapi újságot, nem egy szokványos lapszámot tart a kezében. Tematikus különkiadása jelent meg a községi lapunknak, amire tudtommal idáig vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon ritkán volt példa.

Eleve kuriózum ez a sokat megért, nagy idők tanújaként megszeretett regionális, szerény kiadványunk, lévén ekkora múltú kortárs szerbiai magyar sajtóorgánumot – ilyen rendszerességgel – más, tőlünk talán szerencsésebb körülményekkel bíró közösségünk sem tud fölmutatni. Magyarok Nemzeti Tanácsa bezzeg: igen. Ha figyelembe vesszük, hogy a községünk összklakossága alig haladja meg egy közepes anyaországi kisvárosét, szerteszét szórt településeinkkel, falvainkkal, tanya-csoportosulásainkkal összefogva kell létezésünk nagy kérdéseit megválaszolni, úgy kész csoda a betűhűségnek, a ragaszkodásnak e megmagyarázhatatlan ereje. Úgy látszik, valamilyen formában állhatatosak vagyunk. Megkockáztatom: van még hitünk. És ez jó.

Hetente egy alkalommal, immáron hosszú évtizedek óta jelenik meg az Új Kanizsai Újság. Magazininformában! Színes oldalakkal, aktualitásokkal, némi örömmel, folytonosságot lopva azok életébe, akik még a nyomtatott sajtó papírszagát szeretik érezni. Akiknek a kezükbe vett újság minden csütörtökön egy kisebb fajta ünnep. A piaci nappal együtt járó helyi hírek ünnepe.

Az aktualitásokon túl most mégis egy kicsit különb a csütörtöki nap standjain a megszokott községi lapunk. A tartalom belbecsét ugyanis nem (csak) a már régtől olvasott, hagyományosan bedolgozó honi újságírók szolgáltatják, hanem a Kárpát-medence minden szögletéből szombaton és vasárnap nálunk vendégeskedő, jó nevű publicisták is föl lettek kérve egy kis *vendég-szerzősködé*sre.

Nem szeretném név szerint kiemelni egyiküket sem. Lapozgatva ki-ki találkozhat majd a kedvencével, az ismeretlen ismerősével. Hisz a zömük nem csak az írott sajtóban, hanem az elektronikus médiában is meg-megjelenik a hét bármely napján. Tévé- és rádióstúdiók ismert arcai-hangjai. Olyan vitaképes – leginkább jobboldali – zsurnaliszták, akiknek a véleménye nem csak Magyarországon, hanem szerte a térségben számít.

Hogy nagyjából egy tematika köré szőjük a mondandónkat, a helyi szerkesztőség a *magyar peremlétünk* kapcsán kért írást tőlük. Volt, aki a Kárpátjáról érkezett, volt, aki Erdélyről, és akadt olyan is, aki látéletét adta Horvátország jelenlegi szomszédáspolitikájának.

Nem egy helyről jöttek, ezért kinek-kinek más a rálátása arra a térségre, ahol hajdanában élt, vagy jelenleg is él.

Egy valami egészen biztos. A Rákóczi Szövetség által a hétvégén Magyarok Nemzeti Tanácsára hívott előadók, esszéírók, publicisták mindegyike nemzetben gondolkodik. És ez nagyon fontos szempont! Aláhúzó! Mondhatni: manapság kezd mindennél fontosabbá válni. Ha azt akarjuk, hogy ennek a népnek ne csak tegnapja, hanem holnapja is legyen, úgy időnként szükséges egy asztalhoz ülni azoknak a közíróknak, tollforgatóknak, akikben a hazaszeretet, a közösség érdekeinek mindenek előtt valósága fölülírja az egyéni érdekeket. A bágyatag szereplési vágyat, az öntetszelgés dicsőségét, ami hosszú ideje nem vezet sehová.

A tavalyi esztendő tavaszán valami beindult, elstartolt Magyarok Nemzeti Tanácsán. Az I. Tisza-Járás sikere akkora szelet vetett, hogy rögvest utána néhány hónapra Erdély legtávolabbi csücskébe lett megszervezve a Tisza-parti megjárás rendezvény folytatása, amit követett a Tusványosi, harmadik találkozó. Ennek egyenes következménye az idei ősz II. Tisza-Járása. Mert valami szépségesnek és jónak lehetünk a tanúi. Valami elkezdődött. És ha hozzávesszük, hogy még az idei őszön Kolozsvár lesz a házigazda, utána pedig a tavasz melegénél a Balaton partjára vagyunk invitálva: ez egyúttal azt is jelenti, hogy megint egy új hagyománnyal lettünk gazdagabbak. Az összetartozás hagyományával. Amitől olyannyira tartanak mások, a még egyenlőbbek. Amiről alig lehetett beszélni, mert sokan, az eddigi hatalmasok azt hihették: amiről nem esik szó, az nem létezhet. Hogy ami letagadható, az meg is semmisül rögtön.

Am a balga ellenünk fenekedők sokasága nem tudhatja – honnét is tudhatná, hisz álságosságban, hamisan fogant minden gondolatuk, az egész lényük –, hogy a hazugság egy idő után akárhogy szajkózzák, föllebentti a fátylat az igazságról. A hazugság nem győzhet, akárhogy tagadják is az igazságot. A felhők közül mindig szét fog űtni a nap. És lesz világosság. Meglátják. Erre bizonyosság a Tisza-Járás Irodalmi és Közéleti Kalandtúra tiszta beszédmódja, tabudöntőgető akarata, és kendőzetlen valósága.

Aki hallani-látni akarja, **szombaton, szeptember 16-án** délután meggyőződhet róla a József Attila Könyvtár és a Művelődési Ház udvarán megtartandó közönségtalálkozón. A fórum kezdete **16,00** óra. A szervezők és a vendégek megkülönböztetett tisztelettel, akár dedikálva várnak minden jó szándékú érdeklődőt!

Pósa Károly

György Attila

Otthonról haza

(Pósa Károlynak)

...és van olyan, hogy az ember hazamegy. Erdőelvéről Délvidékre. Mert ilyen szép nagy országunk van, utazunk ezer kilométert, hogy megölelhessük egymást. Mert nem csak hajdani országunk: a szívünk is ekkora.

...és megöleljük egymást, és koccintunk. Újra. Isten-Isten: mondjuk, és felragyognak az arcok. Erdélyből, Kárpátaljáról, az Anyaországból, Szlavóniából, mindenhonnan.

Mert mi egy vérből valók vagyunk. És olyanok vagyunk, mint a szépséges, kecses, borzos, számkivetett macskák: a gazda változhat, a ház marad. A vér is marad. Az elvek, a hit marad.

Ezért vagyunk itt. Mi, mindannyian. Most is, személyesen, barátaimmal: de azért közben el-elrepül felettünk ezer év.

És mi a Tiszán hajókázunk, tiszavirágzás idején, ami valljuk be, például egy magamfajta székelycsángónak nagy élmény, mert otthon, a Tatrosban nem hogy hajókázni, de semmiféle virágzást látni nem lehet. Nálunk hegyek vannak.

Ilyen ez az ország. Hegyek, folyók, földek, füvek, emberek. Mindenki meg akarja váltani a nemzetet, de senki nem tűri el, hogy ne ő legyen a megváltó.

Mi ezért vagyunk együtt. Mert hiszem, együtt sikerül csak. És nehéz szó, de küldetésünk van. És mindig van remény. Amíg vagyunk, és együtt vagyunk. Van remény.

És van az Ország, a Haza alakú űr szívünkben, ami egyszer tárgyiasulhat, vagyunk egymásnak, vagyunk a Tisza, az Olt, a Duna, a Dráva partján, a Kárpátok ölelésében.

Erre koccintunk. És jól kibeszéljük magunkat. Mert nem csak a balsors van: hanem a víg esztendő ígérete is.

Minden gátlás nélkül kimondhatjuk: jelenleg Magyarország mi vagyunk. Mi és a pár millió. Amíg együtt vagyunk. És egymással, de egymásért vitázunk.

És Európa is. Míg egymás szemébe nézünk. És mi ezt tesszük, és ez marad.

Hát Isten áldjon mindannyiunkat, barátaim. Isten-Isten.

Pósa Károly

A hazáról, ami az otthon

(György Attilának)

...és van olyan, hogy az ember nem megy sehová, mert nincs hova mennie. Se háza, se jószága, se más egyebe sincsen. Éjszakánként rohan, hátra se nézve. Az az otthona, ahol éppen álomba kényszerül.

És álmában látja az igazit, a volt otthonát, és ha kegyes hozzá az Ég, álmában olykor elhiszi, hogy nincs végleg minden veszve, mert az igazsága megvan, a lelke is talán valahol létezik, amiben a hazáját – ott bent, abban a nagy sajgó ürességben – még viszi. Muszáj vinnie. Hisz a haza sosem múlhat el. A fájdalom sem. Nem a szó fizikai, hanem szellemi értelmében.

Éppen emiatt a legszegényebb ember vállát is nyomja a haza terhe. Hiába, hogy senkik vagyunk. A szegény ember is még ember. Ezért érez. Addig ember

valaki, amíg képes érezni. Mert a haza nem csak egy kitalált mese, lélekleben képviselt érték. Hanem a haza valahol ott is van, ahol értik a másikat, a fájdalmát, értik a szavát. Ahol megölelik és koccintanak vele. Ahol együtt hallgatnak az igazi barátok, s míg az őszi szél motoz a meztelen Tisza-parti ágak között, együtt hallani a csöndet azokkal az igaziakkal, akik sosem hagynák cserben egymást. Manapság ugyanis barátból is sokféle van. Aljasból, hiteltelenné váltból, óvatosból, hazugból, finnyásból egy életen körösztül a legtöbbünknek kijut. De a haza fogalmából csak egy van. S arra az egyre, mint a kincsünkre: muszáj ügyelnünk.

A becsületre. Az emberségességre, a férfiak becsületére. Az önzetlenségre. Mindarra, amit még a szerelem sem ké-

pes elővárásolni, csakis az igazi, mély, megbonthatatlan barátság.

Ez a fajta kapcsolat nem érdekfüggő. Olyan, mint a hazaszeretet. Megfizethetetlen. Hisz szegényen lehet élni, ám nincstelenség nem. Minek él az olyan, akinek se barátja, se hazája?

Aki nem tart rá igényt, annak persze nem hiányzik a hazája. Sokan nem érznek. Nem érzik sem a hazát, sem a szerelmet, sem a barátságot. Nem érzik, tehát el sem veszíthetik. Ami sosem volt, az nem fáj. Így kényelmes.

Viszont van úgy, hogy a rögzesebbik utat választjuk. Kényelem helyett a holt teret. Ahol a hazára éppen úgy kötelesség vigyáznunk, mint a barátságra. A Tiszán csurogva lefelé, vagy a járási szíken megtelepedve. Mert egy a hazánk. Egy az Istenünk. Egyek vagyunk mi is.

Kávai Szabolcs

Versenyfutás az idővel, ellenszélben

Életrajz: Kávai Szabolcs 1970-ben született. Magyarországi felsőfokú tanulmányai elvégzése után általános iskolai történelemtanárként dolgozik Magyarokiszán. A Rákóczi Szövetség helyi szervezetének elnökségi tagja. A vajdasági parlament VMSZ-es képviselője volt 2012 és 2016 között. A tanári hivatása mellett a magyarokiszai önkormányzat oktatással megbízott tanácsagja. Nem független közéleti szereplő!

Magyarokiszának és a jelenleg közigazgatásilag hozzá tartozó településeknek a nagy háború alatt megközelítőleg 1200 hősi halottja volt. Az elmúlt négy év alatt a kivándorlás következtében feltehetően – bár pontos felmérések ezzel kapcsolatban nem születtek – sokkal nagyobb veszteséget szenvedett el szűkebb pátriánk. Most, a XXI. század elején szerencsére nem hősi halottokról van szó, de mindenképpen a mi veszteségünk ez is. A mögöttünk álló száz év történelme nem a mi sikertörténetünkről szól. Éppen a sorscsapások miatt a délvidéki magyarság ebben az időszakban öt nagyobb kivándorlási hullámot vészelt át. Először az első világháborút követő impériumváltás, ezt követően a második világháború, a hetvenes-nyolcvanas évek Nyugat-Európájában „ideiglenesen” munkát vállalók, a ’90-es évek háborúi és most a minden korábbit felülmúló kivándorlási hullám felezte meg a délvidéki magyar közösség lélekszámát. Az atomfizika terminológiája szerint a délvidéki magyarság felezési ideje száz év. Ezen fölösleges keseregnünk. Ezek a köztudomású tények. Sokkal fontosabb és hasznosabb a tények és a lehetőségek ismeretében egy jövőképet, egy célt felvázolni, amely nem csak a megmaradásunkat, hanem a nemzeti közösségünk megerősödését is biztosítja. Nem csak itt a Délvidéken, hanem az egész Kárpát-medencében.

A kivándorlás elsődleges oka a bérek közötti nagy különbség. Természetes emberi igény a jobb, kiszámíthatóbb, biztonságosabb élet. A cél kimondva egyszerű: A magyarországi és a határon túli területek béreit fel kell zárkóztatni a nyugatiakhoz. A valóságban azonban ez nem egy könnyű feladat, de mindent

ennek a célnak kell alárendelni. Ráadásul versenyt futva az idővel, 6-7 éven belül el kellene érni az osztrák bérek felét. A sietség azért van szükség, mert ha a magyarság elvándorlása ilyen ütemben halad, különösen a határon túli nemzettársaink esetében, akkor megfelelő képesítésű munkavállalók nélkül a cél elérése és egyben a nemzet gazdasági felemelkedése kerül veszélybe. Közel nyolc éve a polgári kormány nagy sikereket ért el ezen a téren. A hat-szoros bérkülönbséget sikerült „csak” négyszeresre csökkenteni. Legalábbis az anyaországban. Itt Szerbiában még mindig 6-8-szoros ez az arány. Igazán ennek a tudatában fájdalmas a 2002 és 2008 közötti balliberális kormány dillettáns gazdaság- és pénzügy-politikája miatti idővesztés.

Az ellenszél pedig maga a nyugati politikai elit fűjja. A könnyfakasztó szövegeik az újonnan csatlakozott országok felzárkózásáról csak hazug felszín. Egyszerűen ellenérdekeltek a volt szocialista országok felemelkedésében. Nem gonoszszágból vagy megvetésből, hanem egyszerűen önös gazdasági érdekekből kifolyólag. Nevezetesen, ha a keletre beáramló több milliós jól képzett munkaerő elapad, sőt ha a bérek viszonylagos kiegyenlítésével ez a folyamat megfordul, akkor komoly gazdasági nehézségekkel szembesülnének a demográfiai gondokkal és ebből kifolyólag munkaerőhiánnyal küszködő nyugati EU-tagállamok. Igaz, hogy a szabad munkaerő-áramlás vívmányát igyekeznek úgy beállítani, mint az ő nagyvonalú, önzetlen jótettüket a keleti szegény rokonok megsegítésére, de a valóságban ennek pont a fordítottja igaz. A közeljövőben még fokozottabban számíthatunk a brüsszeli ellen-

szélre, mert talán (?) még a legszélsőségesebb liberális politikai vezetők is szembesültek azzal a ténnyel, hogy az írástudatlan afgán máktermesztő és a marokkói birkapásztor nem fogja megoldani a nyugat-európai munkaerőhiányt, valamint nem tudja és valószínűleg nem is akarja az idős Hans bácsi és Ingrid néni 2000 eurós nyugdíjára való előteremteni.

A politika a korlátlan lehetőségek tudománya. Gyakran egy negatív eseményből, egy vesztesre álló csatából is győztesen ki lehet kerülni. Ilyennek látom a jelenleg Európát sújtó migrációs válságot is. Ebből a történetből a nyugat semmiképpen nem tud jól kijönni és rövid időn belül gazdasági megtorpanást idéz elő Európa szerencsésebbik felén. Nem is beszélve a már most is súlyos közbiztonsági helyzetről. Ez az apokalipszist sejtető népvándorlás, bármennyire is ijesztőnek tűnik, de a nyugati versenytársaink – a félreértés elkerülése végett kihangsúlyoznám, hogy nem ellenfeleink – utolérését könnyítheti meg. Természetesen Nyugat-Európa hanyatlása és negatív irányban történő átalakulása hosszú távon számunkra is óriási veszélyforrást jelent, de legalább időt nyerünk. Remélhetőleg addig a kényelmét, biztonságát veszélyben érő német és francia átlagpolgár is átlát azon a felelőtlen, a mindennapi élet valóságától elrugaszkodott liberális világnézeten, amely a tényleges veszélyt igyekszik elbagatellizálni, ezzel elaltatva a társadalom természetes önvédelmi reflexeit, majd amikor a miattuk kialakult tragédia már bekövetkezett, akkor csak Poncius Pilátus stílusában széttárbák karjukat és azt mondják: „Ez van, ezzel kell együtt élnünk! Mi semmiről sem tehetünk!”

Itt nálunk a Délvidéken sokkal nehezebb a fent leírt versenyfutás az idővel. Arányaiban sokkal nagyobb a nyugat-európai és az itteni bérek közötti különbség és ebből kifolyólag az elvándorlás is erőteljesebb, mint az anyaországban. Erre is létezik megoldás, csak néhány tabut le kellene dönteni, amelyekről még egy ideig felelőtlenség lenne szót ejtenem.

Gazda Albert

A semmi országa

Gazda Albert újságíró-publicista 1966-ban született Técsőn, Kárpátalján, a Szovjetunióban. Iskoláit szülőföldjén végezte – magyar nyelven –, 1990-ben diplomázott az Ungvári Állami Egyetemen. 1991 óta Budapesten él. Dolgozott korrektorként a Kurírnál és a Magyar Narancsnál, napilapos újságíró 1996-ban lett. A Magyar Hírlapnál és a Világ gazdaságnál parlamenti tudósító volt, az Indexnél előbb a gazdasági, majd a sport-, végül a kulturális rovatot vezette, később főszerkesztő-helyettes lett. Főszerkesztőként irányította az Origo szerkesztőségének munkáját 2011 és 2013 között, ezt követően annak megszűnésig a Cinknél folytatta. 2015 ősze óta a Magyar Nemzet munkatársa különböző beosztásokban, jelenleg a publicisztika rovatot vezeti. Nős, két felnőtt gyermeke van.

Az események gyorsan zajlanak. Amikor ezt a szöveget írom, még korántsem tudható, hogy merre fordul, meddig jut el a kárpátaljai magyarokat – is – a földre taposni próbáló ukrán oktatási törvény ügye. 2017. szeptember 10-én, e nyáriasan meleg vasárnapon úgy tűnik: az is lehet, hogy az ősz legfontosabb sztorijává hízik – annak kellenie lennie! –, ám az is megtörténhet, hogy ilyen-olyan nagypolitikai megfontolások miatt elsikkad egyes fondorlatos kampányesemények árnyékában. Az biztos, hogy ami a szomszédban történt velünk – a kárpátaljai magyarok is mi vagyunk, nemde? –, az a legkisebb részben sem mese, fikció vagy izzadságos munkával konstruált alternatív valóság. Az a legkökeményebb realitás. Már a narancsos forradalom előtt, majd a belőle való kiábrándulásom után is megírtam nemegyszer: az ukrán uralkodó elit egyöntetűen kiábrándító teljesítményt nyújt a szovjet birodalom összeomlása óta. Attól függetlenül, hogy melyik szárnya van hatalmon éppen. A forradalom alatt természetesen nem a második Majdant értem – hanem még az elsőt, amelynek 2004/05-ben örvendhettünk. Addig, amíg ki nem ábrándultunk belőle. Amíg ki nem derült, hogy ami lezajlott ott, az nem forradalom volt, csak a pozíciók újraosztása. Az illúziók elvesztek akkoriban mind egy szálig, tehát 2014-től nemigen remélhettünk már semmit. Így nem kellett újabb súlyos csalódásokat gyűjtögetnünk az addigiak mellé, vélhettük. Tévedtünk vajon? Eleinte a fene se hitte azokban a téli hónapokban, hogy a tolvaj elnök elkergetéséig, a halálos áldozatok ezreiig, a háborúig, az összeomlásig, az örület elszabadulásáig fajulhatnak a dolgok.

Abba nem bonyolódna bele mélyebben, hogy némely hatalmaknak miben mekkora a felelősségük. Hogy miről tehet a Krímet bekebelező Vlagyimir Putyin, vagy a tüzet kevésbé végiggondolt geopolitikai megfontolásokból folyamatosan szító Nyugat. Egy cinikusabb megjegyzést mégis megengednék. Oroszországnak szüksége van – avagy volt és lenne – Ukrajnára. Mint közeli partnerre. Ez akkor sincs másként, ha erre ebben a pillanatban nem mutatkozik esély. Ellenben: a Nyugatnak annyira kell az a szerencsétlen ország, mint egy púp a hátára. A Nyugatnak annyira kell, hogy ukrán–orosz vonalon béke, ameddig egy mód van rá, ne legyen. A szempontok különbözőek, így megy ez. Érthető, hogy minden ifjú államnak szüksége van identitásra. Kétségbe vonni ennek az ábrándnak a jogosságát dőreség. Érzéketlenség. Igen ám, de hogyan lehetne megteremteni ennek az identitásnak az alapjait egy beteg, szétszakított, széttagolt, ép kulturális gyökérral nem rendelkező országban? Egy olyanban, amely harminc év alatt – sarkítok – semmi mást nem tudott felmutatni egy fél labdarúgó-Európa-bajnokságon kívül? Egy olyanban, amely lakosságának minimum harmada nem ukrán nemzetiségű – vagy meggyőződésű –, és kétharmada nem beszél jól az állam nyelvét sem? Van ide három apró anekdota. 1. Amikor szovjet katonaként 1985-ben átkerültem Boriszovból Grodnóba, új századomban rettentően megörült nekem a hmelyickiji Oleg Verlan. Végre jött valaki, akivel tudott az anyanyelvén beszélgetni. Azelőtt nem tudott senkivel, hiába voltak ott ukránok rajta kívül is. Ők nem bírták saját anyanyelvüket. 2. Amikor 1999-ben Kijevben jártam, a harmadik-negyedik napon hallottam ukrán szót először: a főpályaudvar csomagmegőrzőjében.

Addig mindenhol mindenki oroszul kommunikált velem. 3. 2008-ban a Sziget fesztiválon a szerb *Disciplina Krème* remek koncertje közben-után összehaverkodtam egy kijeji sráccal és a barátnőjével. Szidták az oroszokat, mint a bokrot. Oroszul. Nem hagyhattam ki a ziccert: de ha ukránul sem tudtok, ellentétben velem, aki majd két

évtized Budapest után is igen, akkor mire fel vagytok ekkora ukránok? – kérdeztem kajánul. Mérgesek lettek. A nemzeti identitás fő alapja nyilván a nyelv – bár eszünkbe juthatnak az írek, hogy lássuk: ennyire ez sem egyszerű –, és ha valaki-valami ilyen mélyről-messziről indul, annak hosszú utat kell bejárnia. Ezt helyénvaló elismernem. Ám egyáltalán nem mindegy, hogyan teszi. Különösen akkor, ha bevallása-állítása szerint minden vágya, hogy a nap végén valahol Európában kössön ki. Az új ukrán oktatási törvény hihetetlenül, mérhetetlenül, elfogadhatatlanul gyalázatos próbálkozás. Akárhogy csűrök-csavarják, ugyanoda fut ki minden felmerülhető értelmezés: a törvényalkotó szándéka a nemzeti kisebbségi nyelvi oktatás megsemmisítése. Elsősorban az orosz iskolákat akarják ellehetetleníteni, de járulékos veszteségként elpusztítanak a lengyel, a román, a magyar tannyelvűeket is. Ilyesmire nemhogy a huszsovi-brezsnyevi, de jószerevel a sztálini időkben sem vetemedett a szovjethatalom. Szlavosítás-oroszosítás volt – például orosz osztályokkal a szinmagyar falvak magyar iskoláiban; hogy ezeknek mennyi értelmű volt, azt csak bánatosan lehet felidézni –, de aki akart, illetve aki szülei nem dőltek be az ügy jobban fog érvényesülni a gyerek típusú esetlen okoskodásnak, az érettségizhetett magyarul mindig. Az ukránok most úgy érzik, az akkori időkhöz képest is jóval erőszakosabb szlavosítás-ukránosítás lehet a megoldás a nehézségeikre. Külön öröm, hogy pluszban szénné szívatják a gyűlöletes oroszokat. Talán maga Vlagyimir Vlagyimirovics is kijön a sodrából, de nem tehet semmit, hihi, haha. Hogy ez az otromba eljárás mennyire lehet hatékony, azt nem nehéz elképzelni az imént szörmentén már említett történelmi tapasztalatok tükrében. Hiszen ki vitatná, hogy garantált diplomát és csodás karriert jelenthet, ha ukránul nem tudó tanárok oktatják majd ukránul az ukránul nem tudó gyerekeknek a fizikát meg a matematikát?!

Konkrétan a kárpátaljai magyarok helyzetéhez visszatérve: tény, hogy a szinmagyar falvak lakóinak nagy része a szovjet időkben sem tanult meg jól oroszul. Pláne tény, hogy ma még kevésbé tanulnak meg ukránul. Ezen változtatni azonban nagyjából-egészében egyféleképpen tudna az ukrán állam. Amennyiben képes lenne vonzóvá tenni önmagát. Elhítenni, hogy az ukrán nyelv valóban fontos. Ha perspektivikus, okos, európai módon viselkedni bíró országgént tűnne fel. Ahol érdekes és érdemes élni. Nos, ettől olyan messzire vagyunk most, hogy azt – magyar – szavakkal nem is lehet leírni. Attól tartok, ukránul sem sikerülne érzékeltetnem ezt. Mindazonáltal. Elégtelen minőségű elit ide vagy oda, az elmúlt harminc évben volt néhány pillanat, amikor nem volt kizárható, hogy Ukrajnából lesz valami. Hogy a maga időtlen és esetlen módján ugyan, de elindul előre vagy felfelé. Ezek a pillanatok nem tartottak sokáig sosem, és ellillantak idővel. Hogy egyáltalán voltak, az nem a politikának – hanem maguknak az embereknek volt köszönhető. Akik ott is olyanok, mint másutt: szeretnének élni, és nem szeretnék elpocsékolni az életüket a semmire. Ennyire nehéz, mint most, hosszú ideje nem volt nekik. Hogy végül is kinek kell mindezt megköszönniük, azon talán sokan morfondíroznak napjainkban. Amikor rátalálnak a megfelelő válaszra – ez nemsokára bekövetkezhet –, akkor ők megint dühösek lesznek majd.

65. Kanizsai Írótábor

Verőfényes, igazi nyári napsütés várta a csönd városába érkezőket az elmúlt csütörtök délutánján. Az írótábor tarka virágokkal körülvett népkerti emlékműve előtti platón már 16 óra előtt gyülekezni kezdtek az írók, költők és műfordítók, az irodalmi és kulturális élet mozgatói és irányítói, a pedagógusok és mindazok, akik ugyan nem művelik, de szeretik és igénylik a szép szavakat. Miután a megjelentek elhelyezték az emlékműre az emlékezés virágait, a városháza előtt parkban megtartották a 65. Kanizsai Írótábor hivatalos megnyitóját.

Koncz István költő és Dobó Tihámér festőművész szoborpárosának megkoszorúzása előtt elhangzott megnyitóbeszédében **Bordás Győző** író, újságíró, a szervező bizottság elnöke a Kanizsai Írótábor évtizedekre visszanyúló érdemei mellett szólt az írók, a költők, a műfordítók méltánytalanul alacsony támogatásáról is, ami az évek múlásával egyre kifejezettebbé válik.

– Nemrégiben egy nemzetközi költészeti fesztivált tartottunk Újvidéken, amelyen tíz ország alkotói vettek részt. A vendégek elmondták, hogy náluk teljesen természetes, hogy vannak alkotótáborok, vannak pályázatok, hogy

normálisan, elfogadható körülmények között tudnak dolgozni, sőt szabad íróként akár rádiódráma-írásból is meg tudnak élni. Mi itt az anyaország támogatása nélkül még nagyobb gondban lennénk, ami azonban még mindig nem elegendő ahhoz, hogy egy normális irodalmi illetve kulturális életet tudjunk itt élni.

A megnyitót követően a Dobó Tihámér Képtárban bemutatásra került a Koncz István válogatott verseiből összeállított *Csend és lázadás* című kötet, amely a költő születésének 80. és halálának 20. évfordulója kapcsán látott napvilágot a Forum Könyvkiadó gondozásában. A verseket **Virág Ibolya**, a Koncz-hagyaték gondozója válogatta össze, az illusztrációkat **Sagmeister Péity Laura** képzőművész készítette, a szerkesztői feladatokat pedig

Brenner J. János látta el. A könyvbemutatót megelőzően a képtárban megnyílt a könyv illusztrációiból készült kiállítás is.

– Mint a Koncz-hagyaték gondozója érkezettnek láttam az időt egy újabb könyv kiadására, amelybe olyan versek kerültek, amelyek mindenféle segítség nélkül olvashatóak, élvezhetőek, anélkül hogy az olvasó ismerné az adott kort vagy a kor történelmi hátterét. Megszólíthatja a könyv a régi költőket és írókat, de az igen erőteljesen feltörőben lévő fiatal nemzedéket is, azokat, akik Koncz István idejében talán még nem is éltek vagy ha igen, nem ismerhették sem őt, sem költői munkásságát – hallottuk Virág Ibolyától.

Kanizsai ősz volt a címe annak a dokumentumfilmnek, amelyet a könyvbemutató után mutattak be az érdeklődőknek. A film és a filmet megelőző televíziós filmösszeállítás készítői, **Kartag Nándor** és **Gobby Fehér Gyula** az egykori kanizsai írótáborok világát tárta a nézők elé, azokat az időket, amikor

még az író tábor alapítói is ott szürcsölgették a reggeli kávéjukat az irodalmi találkozó törzshelyének számító, jobb sorsra érdemes népkerti Vigadó teraszán.

Az író tábor pénteken délelőtt a község általános iskoláiban a János vitéz című programmal folytatódott, az Ifjúsági Otthonban pedig Mesterségem címere elnevezéssel irodalmi tanácskozásra került sor. Még a délelőtt folyamán az oromi Arany János Általános Iskolába látogatott **Rakovszky Zsuzsa** Kossuth-díjas magyar író, költő és műfordító. Délután elsőként a vajdasági könyvkiadók mutatkoztak be, majd a középiskola előtt fiatal vajdasági írók, **Tékiss Tamás**, **Bíró Tímea** és **Losonc Márk** részvételével megrendezésre került a Szentől szembe elnevezésű, hagyományos utcai író-olvasó találkozó. A nap zárásaként az Art Café-ban **Berényi Emőke** és **Fehér Dorottya** beszélgetett Rakovszky Zsuzsával, a 65. Kanizsai Író tábor díszvendégével.

Bödő Sándor

Szakács Árpád

A peremlét realitása

Szakács Árpád (1980) főszerkesztő, a Mediaworks 14 megyei napilapjának Központi Szerkesztősége. 1998-2001 között a Nagyváradon megjelenő Bihari Napló és az Erdélyi Napló munkatársa. 2001-től a Magyar Nemzet igazságügyi szakújságírója. 2004-től a Reggel c. napilap újságírója, szerkesztője. 2005-ben az Axel Springer Központi Szerkesztőségének szerkesztője. 2008-2016 között több lap- és könyvkiadó vezetője, főszerkesztője. 2010-től Európa legnagyobb lovas hagyományörző rendezvényének, a Kurultájának a sajtófőnöke. 2014-2016 között a Magyar Társasház Kft. cégcsoport fejlesztésért és kommunikációért felelős ügyvezető igazgatója. 2016-ban a Magyar Idők c. napilap munkatársa.

Trianonon kívül a magyar történelem egyetlen eseményével kapcsolatban sem hangzott el többször az a kifejezés, hogy *el kell fogadni a realitásokat*. Az 1945 utáni hazaáruló baloldali diktatúra történetírásának, politikájának töpörtyüelkű szolgálai ezt honosították meg, ezt hirdetik ma is minden fórumon. Aki ezzel nem értett egyet a kommunizmus időszakában, azt tönkretették, kitelepítették vagy megölték. Az „elfogadni a realitásokat” szép lassan rátelepedett a mindennapi életünkre. Lassan már mindenben elfogadjuk a realitásokat. Igazi lefegyverző jelszó, ma már aki nem fogadja el a realitásokat, az szalonképtelen, súlyosabb esetben szélsőséges, bizonyos dogmák megkérdőjelezése esetén pedig börtönbe zárják. Egyes kérdésekben a gondolkodást is büntetik.

A tömegtársadalom lényege a világtól, öntudattól nélküli ember. A tömegember igazából nem tartozik a nemzetbe, nem ismeri a múltját, nem is érdekli, nincs nemzet iránti felelőssége, a nemzetéhez tartozó emberekkel semmilyen szolidaritást nem vállal, ha kell, megtagadja őket, például a kettős állampolgárságról szóló népszavazáson. Cserébe a tömegember mindent megnézhet a tévében, de arra már nincs képessége, hogy a híreket, a részleteket összerakja, lássa, értelmezze. *Ez is a cél, nézze, de ne lássa*. Elfogadni a terrort, a migrációt, a másságot, a perverziót, az aberrációt. Ez a realitás, ez a beteg társadalom. *Elfogadni a realitást ma önfeladást jelent*. Realitás az, hogy az ember beteg? – kérdezte Csurka István az egyik nagy esszéjében. A ma még Romániához tartozó Fekete-Körös felső völgyéből, a *peremlétén túlról*, Dél-Biharból származom, a szülőfalumat Köröstárkánynak hívják. Az évszázados háborúk óriási embervesztéseket okoztak a történelmi Bihar vármegyének ebben a részében is. Az 1600-as években már elképesztő román többség ostromolta a magyar megmaradást. Az 1800-as években már alig lehetett magyar szót hallani ebben a nagy térségben. Az előjelek szerint *sehol nem volt realitása a magyar megmaradásnak*. A magyarok maradékai visszaszorultak a Belényesi-medencébe, hogy aztán tovább olvadjanak be a román többségbe. Minden faluban megjelentek a románok, kivéve Köröstárkányt. A köröstárkányiakat nem nagyon izgatta a realitás, nemhogy románna nem akartak válni, de nem is engedtek be az életterükbe egyetlen idegen embert sem. Sőt, biztos, ami biztos, minden földterületet, hegyet, völgyet, legelőt, szántót felvásároltak, így aztán Köröstárkány volt a térség gazdasági nagyhatalma. Mintegy 30-40 kilométeres körzetben az érvényesült, amit a tárkányiak akartak. Hihetetlen ennek a kimondása is, a magyar érdek dominált a román tengerben, ott, ahol 60 kilométerre voltak a legközelebbi magyar területek. A tárkányiak mérhetetlen szorgalommal és munkával vívták ki ezt a helyzetet. Nem számított, hogy járványok tizedelték a közösséget, katonának kellett menni, a háborúból sokaknak vissza nem tért, a tárkányiak rendíthetetlen elszántsággal *ásták egyre mélyebbre a realitás koporsóját*. Közben alkottak is. Páratlan értékeket hoztak létre, csodájára járt sokak mellett a tárkányi kultúrának Györfly István, a magyar néprajz legnagyobb hatású tudósa, Bartók Béla vagy Kós Károly. Aztán jött 1919 véres húsvéjtja. Előzőleg a tárkányiak aktívan részt vettek a Székely Hadosztály harcaiban, ami a falu határában volt. Miután a frontot fel kellett adni, a katonák elvonultak, április 19-én a román félkatonai egységek véres mészárlást vittek véghez Köröstárkányban. Mintegy 100 tárkányit öltek meg a legbrutálisabb módon. Amit nem tudtak

megtörni, azt megpróbálták elpusztítani. De nézzük, mit mondott egy szemtanú, Gyulai Ferenc, akit Beke György kérdezett meg ottjártakor az 1970-es években, amikor anyagot gyűjtött az Itt egymásra találunk az emberek című riportkönyvéhez:

„A környező román falvakkal milyen viszonyban álltak 1919 előtt, Ferenc bácsi?

– *Úgy hittük, hogy barátságban élünk. Hányan szolgáltak közülük nálunk! Fejszével köszönték meg a kenyereinket! A magyar vörösök idejében nem volt semmi baj, 1919-ben. Utánuk bejöttek a román katonák. Ők se csináltak semmit. Továbbmentek. Másnap azonban, szombat reggel volt, megtelt Tárkány a szomszédos román falvak népével. Mit akarnak tőlünk? – kérdezte tőlük nagyapám, a biró, aki jól tudott románul is. Nem feleltek. Karjukon fejsze, vállukon puskák. Képtelen voltam látni a román legények kezében. Egyiket ismertem is látásból. Kezdték kikergetni házaikból az embereket... Mindenki félt, mindenki ment, oda, ahová parancsolták. A templom elé terelték a tárkányi népet. Volt, aki el sem érkezett a templomig. Megszóltak a puskák. Lőttek mindenkire. Azt kiabálták, hogy az egész Tárkányt kiirtják. Nem tűrik tovább ezt a magyar fészket!...*

Maga mit csinált akkor?

– *Átugrottam a kerítésen. Utánam lőttek, de nem találtak el. Azóta is kínoz a belső vád, hogy elszaladtam, magukra hagytam őket... Éjszaka csend lett... Másnap egy asszony jött ki a szőlőbe, sokan bujkáltunk ott, az az asszony mondta, hogy Belényesről valamiféle román urak érkeztek, és megparancsolták, nehogy több magyar halál essék Tárkányban... Délutánig nem hittük ezt el. De a puskák csakugyan nem szóltak meg többé... Lementünk a faluba. Lementünk temetni. Több mint kilencven halottunk volt Tárkányban. A legtöbb szegény ember. A szomszédos Nyégerfalván is temettek vagy tizenkilenc magyart. Nagyapámat, a községi bírót, Gyulai Istvánt, az ő két fiát, két vejét és két unokáját. A mi házukból hetet temettünk egyszerre. Hetet!”*

A gyalázatos gyilkosságokra évtizedekig nem volt szabad emlékezni, olyannyira nem, hogy a temetőben lévő sírkövekről a román hatalom lekaptatta az 1919. április 19-ét, valamint azt, hogy az elhunyt „gyilkos kezek áldozata” lett. Igyekeztek eltüntetni még az emléket is a kegyetlen vérengzésnek. Ahogy a szemtanú is mondta: félelmet ültettek az emberek szívébe. Majd jött Trianon, a jogfosztottság, az elnyomás mérhetetlenül sok formája. A magyar megmaradásnak már nemcsak realitása, hanem matematikai esélye sem volt. A köröstárkányiak azonban nem vették tudomásul sem a realitást, sem a matematikai esélyeket. Köröstárkányt ma is körülöleli a román tenger, Köröstárkány több mint 400 éve színmagyar sziget a Fekete-Körös felső völgyében. Azért, mert a köröstárkányiak jó mélyre ásták a realitás koporsóját. Csurka István már idézett munkájában azt írja: „Pedig az emberiséget, ha vitte előre valami, csak az vitte, hogy nem fogadta el a realitásokat. Hogy mindig támadtak olyan célkitűzők, akik nem fogadták el az elfogadhatatlant, és a milliók, ha sokszor csak lassan és vonakodva is, az ő elszánt mozdulataikat követték, mígnem végül a társadalom legkisebb sejtje is kikelt önmaga realitásából, és megpróbálta megalkotni a maga ideális jövőjét.”

Soha ne fogadjuk el a realitásokat, tartsunk ki a végsőkig a célért, mert mi vagyunk azok, akik meg fogjuk állítani az idő kerekét. Minden börtönök vége szakad, a szűk esztendőket mindig bőségek követik. A kimondott szó valósággá válik, ha tett követi. Mondjuk mi is a költővel:

„Most Lomnic ormán rakjunk nagy tüzet
Versailles-ig lobogjon az üzenet
Hogy megroppant bár karunk ereje
Nem nyugszunk bele, nem nyugszunk bele!”

Valkay Zoltán:

Építészet; magyar építészet a periférián – marginális építészet?

Valkay Zoltán – Zentán született 1965-ben. Építészetet 1985 és 1990 között a sarajevói Műépítészeti egyetemen tanult. Előbb a Zentai Városi Múzeumban (1992–2004), majd a magyarkanizsai „DOMUS” tervezőirodában (2000–2012) dolgozott. 2012-től az „ATHANOR” Építésműhelyt vezeti. Lényeges számára az emlékeinkben még élő forma- és jelenségvilág beemelése az alkotás folyamatába. Írásai/tanulmányai hazai és külföldi folyóiratokban jelentek meg. Képzőművészeti és irodalmi tárgyú írások mellett 2009-től folyamatosan ír az Új Kanizsai Újságban. Fontosabb építészettörténeti művei: *Zenta építésze* (Újvidék–Zenta, 2002,2007) és *Magyarkanizsa építészetének rövid története – 1694–1944* (Nagykanizsa, 2011). Szerepelt a *Huszonnyolc* (Zenta, 2003) című prózaantológiában.

Építészet a periférián, vagy mondhatnánk *parlagi építészetnek* is, ha kissé visszásan nézünk a jelenségre. Mindenesetre a periférián jobbra a vidéket, a vidékiséget értjük. Azt a vidéket, ahol semmi sem történik, ahol csak utánzás van, és újat felmutatni képtelen. Pedig nem kell okvetlenül és sorsszerűen ennek így lennie. Valami ilyesmire céloz José Saramago az 1999-es Nobel díjas portugál költő is, amikor a mozdulatlanságba süllyedt peremvidék egyedi adottságának éppen a határhelyzetből fakadó kettős látást tulajdonítja, mely lehetőség is és buktató is egyszerre. A ma világában ugyanis nem szükséges nagyvárosban lakni ahhoz, hogy jól informáltak legyünk. Valahogy úgy vagyok én ezzel a *periféria contra centrum* kérdéssel, mint a hely- illetve világtörténettel. Vagy mondhatnánk helyi- illetve világepítészeti tendencia párhuzamot is. Mindkettő a maga értelmében meghatározó, de csak az egyikre lehetünk igazán kihatással: a mi kis helyi „álommal kerített” életünkre. A helyben különben is a *longa historia* a fontos, a mindennapi történelem: az, hogy süt a nap, az, hogy esik az eső és stb. Ennél fogva az „örök történet” építészetének az adott helyzetből kell és szükséges kiindulnia. Az úgymondott „parlagi építészet” esetében tehát az építészet két eleme; az idő és a tér/hely közül inkább a második nyer nagyobb fontosságot. Még pontosabban mondva a korszellemhez képest – mellyel inkább a centrumokban foglalkoznak – vidéken a *local esprit*; a helyszellem összetevő válik igazán lényegessé és élő formáló erővé. Érthető is ez, hiszen az építészet közösségszervező és kultusz-alkotó szerepét többek között ezen keresztül lehet leginkább kifejezni, ismert ugyanis, hogy a helyszellem nem más, mint az ott élők rejtett sorsának térbeli kivételése. Ez a hely „arca”. Ezen „arc-jelleg” ugyanis megismételhetetlen unikum, nem pedig absztrakt valami. Ezért korunkban mindennél fontosabb a helyszellem felismerése és időszzerű interpretálása. Így nem abból kell kiindulni, hogy mi *nincs* még a feltétlen újra való törekvésben, de ugyanakkor magától értetődően az se jó, ha tehetetlenül megmaradunk a *voltnál*, hanem helyettük a mikro- és makro-világot magába egyesítő kettős látás lehetőségét gyakorolva a még meglévő-, vagy megkeresendő lényegét szükséges szervesen továbbvinnünk. A hagyomány elveszett fonalát kell tehát felvinnünk és tovább éltetnünk. Mert a hagyomány igenis *élő, ható; azaz hatni képes és fejlődésre alkalmas értelem*, ami lényegesség lévén, mindig képes új arcot és új formát felvenni. A probléma az, hogy mi manapság már a hagyományt nem is, vagy csak alig értjük. Innen adódik például az, hogy a hagyományos formákba új funkciót; funkciókat próbálunk gyömöszölni, és gyakorpén állapítsuk meg, hogy nem illik bele!? Ez alapvetően rossz megközelítés. Ehhez képest a réginek a *megértés* utáni továbbvitele lenne lényeges – ez pedig lehetséges. Az, hogy mivé lehetett volna a hagyományos magyar ház, település és élelter modern körülmények között. Persze a helyszellemből formát nyerő vidéki építészet akkor tud igazán eredményes lenni, ha a korszellemből is fel tud mutatni valamit. Ha igazi igényeket szolgál, melynek irányt és mértéket szab a józan paraszti egyszerűség. Így válik fontossá a regionális íz és az

abból fakadó személyes architektonikai nyelvezet – mely nem más, mint felismert sors, mint „élet/építészeti/létezési” stílus gyakorlása. Az emberi és személyes helytállás. Magassá és emelkedetté persze akkor lesz és lehet, ha az ember- és a házépítés eszmei síkon is megtörténik. Azaz ez nélkül nem is igen lehet teljes.

Itt az Alföld déli perifériáján a köztudott helyzetnek megfelelően nekünk magyaroknak különösen fontos a magyar építészet évezredek hagyományainak ápolása, tovább éltetése és tovább vitele. Az itteni építész ha magyar kettős peremléteben él: egyrészt, mint vidéki, másrészt, mint magyar. E kettő; mármint a periféria és a magyar építészlet Vajdaságban csaknem egyet és ugyanazt jelenti. Így a *local colour* hangulatában, vagy egyszerűen a regionális; a helyi hagyományos ízek szerint alkotó vajdasági magyar építész azért csak elvétve és alig találunk. E szempontból, aki a regionalitást, a kontextualitást, a helyi és nemzeti tradíciót, mint szerves peremléti feladatot felvállalja, annak előreláthatólag számolnia kell e mostoha létből fakadó nehézségekkel, kisebbségi érzéssel; helyzettel is. Aki magyarként az építészeti perifériát választja az „pusztai magányosságában” csak egyéni küzdőképességében és ügyességében bízhat. Épületei ennek folytán szikár és cserzett-bőrűek, szűkszavúak lesznek, még ha díszítik, vagy élénk színekre mázolja is őket. Azonnal leolvasható róluk az, hogy hol és miként valósulhattak meg. Első ránézésre látszik bennük az egyszerűség és célszerűség mellett a némi idegességgel, egyensúlykereséssel elegy feszültségteremtés szándéka, de mindez a mindenkor szükségszerű ízlés és magatartás nyomán megjelenítve. Itt alkotni helyalkotást jelent. Mint az már említve volt, nálunk nem az időszzerűség az igazán fontos, hanem a tér- és helybeliség, melyből igei értelemben (építés által) szükséges épületeket emelni, jeleket hagyni magunk után, jeleket itt-létünkről, létezésünkről. Mert igenis fontos magyar építészetet művelni Bácskában, Bánátban és Szerémségben éppen most, amikor lassan, de biztosan, egymás után tűnnek el házaink, házaink után hangulatos utcáink és mindezt közvetetten megszínlik jellegzetességeiket elvesztő emberléptékű városkánk is, hiszen elfognak azok, akik továbbépítik őket, és a hiányolt folytonosságot fenntartsák. Igen, kimondható, hogy – periférikus lét ide, vagy oda – minden vajdasági magyar építésznek egyfajta misszióként kellene felvállalnia e tovább-építést, mellyel mintegy hidat képezhetne a múlt- és jelen századelő között azért, hogy tisztán és világosan bebizonyosodjon: öregapáink nem éltek hiába, örökségüket megőriztük; mert örökségük él, és ha munkálkodásunkban kellően kitartóak és elszántak leszünk, élni is fog!

Csontos János

A lét peremén

Csontos János (1962, Ózd) József Attila-díjas költő, író, Kós Károly-díjas filmrendező, a Magyar Idők főszerkesztője, százötven dokumentumfilm készítője, korábban a Nagyítás című kulturális hetilap alapító főszerkesztője. Budapestben él, három felnőtt gyermek apja. Regényének címe: Angyaldekkameron (2015). Idei kötetei: Írókorzó, Építészkorzó (mindkettő interjúkötet); illetve Ezeregy nappal (versek).

Ha az ember a puszta túlélésért küzd, óhatatlanul átértékelődnek benne a dolgok. Kemoterápiától kemoterápiáig vonszolja magát, s hirtelen elérhetőnek tetszik számára mindaz, amit azelőtt amolyan túlpárti jelenségnek feltételezett. Ám kétség s remény közt lavírozva valahogy kitágul előtte a láthatár: hiába kapaszkodik görcsösen a létezés peremébe, többet érzékel a külvilágból, mint korábban.

Ózdon születtem, a valaha szebb napokat látott kohászvárosban. A település határa egy szakaszon egyben országhatár is volt: ha a szabadnapját töltő munkásember belefeledkezett a gombázásba, az erdőből kikeveredve könnyen Csehszlovákiában találta magát. Csehszlovákiába tévedve azonban semmi nemű különbséget nem észlelhetett: ott is éppolyan ékes palóc magyarsággal beszéltek, mint itt. Odaát ugyanis a színmagyar Gömör terület el, a trianoni háborús bűnös urak örök dicsőségére, akik a vasútvonalhoz húzigálták a piros vonalat, és szemernyit sem érdekelte őket, hogy száz százalékos tömbmagyarságot vágnak ketté. Ha a történelmi mézárasmunkát az etnikai törésvonalak mentén végzik, csupán húsz-harminc kilométerre kellett volna északra elmozdulni – ám akkor az a fránya vasútvonal éppúgy a magyar oldalon rekedt volna, mint végig a Partiumban. Igaz, ha ez a módszer szisztematikus, akkor nincs elbirtokolt Csallóköz, s hátszágája sincs a vízfejjé duzzasztott, eltótosított Pozsonynak: Szlovákia olyan keskeny ország lesz, hogy már talán országnak sem nevezhető.

A kisantant étvágy viszont csak ama mesebeli kis gömböcéhez volt hasonlítható. Miután a „csehek” rátették a kezüket a kassai vasműre és sikerrel leválasztották a kohászati technológiához szükséges vasércleőhelyeket Diósgyőrről és Ózdról, volt egy pillanat, amikor megkockáztatták, hogy tizenkilencre alsót húzzanak: bejelentették igényüket nemcsak Ózdra, hanem az egész Hódos-patak völgyére, fel egészen Borsodnádásdig. Az itteni szlávásra már nem lehetett hivatkozni, hiszen a járdánházai huszíták már évszázadokkal korábban, az ózdi vasmű és a nádasdi lemezgyár által a Felvidékről elszippantott tótok pedig egyetlen nemzedék alatt is hanyatt-homlok asszimilálódtak a magyar kultúrmemzethez, miközben a közös ipari tolvajnyelv valami felismerhetetlenségig eltorzított, rontott német volt. Hivatkoztak hát a gazdasági ésszerűsége: ha már a mészkőhegyek és ércbányák odaát vannak, logikus volna, hogy az ózdi és nádasdi üzemegységeket – meg a vele járó területet és lakosságot is – hozzácsapják, beleértve persze a farkaslyuki, somsályi, vajácsi és nádasdi szénbányákat is. A próbálkozás nem volt sikeres; de ha netán

az lett volna, annak messzeható következményei lennének. Példának okául az, hogy én meg sem születek, mert nem találkozok csépanyi anyám és abasári apám, mivel egy rigorózus országhatár feszül közöttük. Vagy ha mégis megszületek, kisebbségi létbe csöppenek, s talán csehszlovákiai magyar poétaként debütálok. Talán most euróban kapnám a fizetésemet, s a gyere-

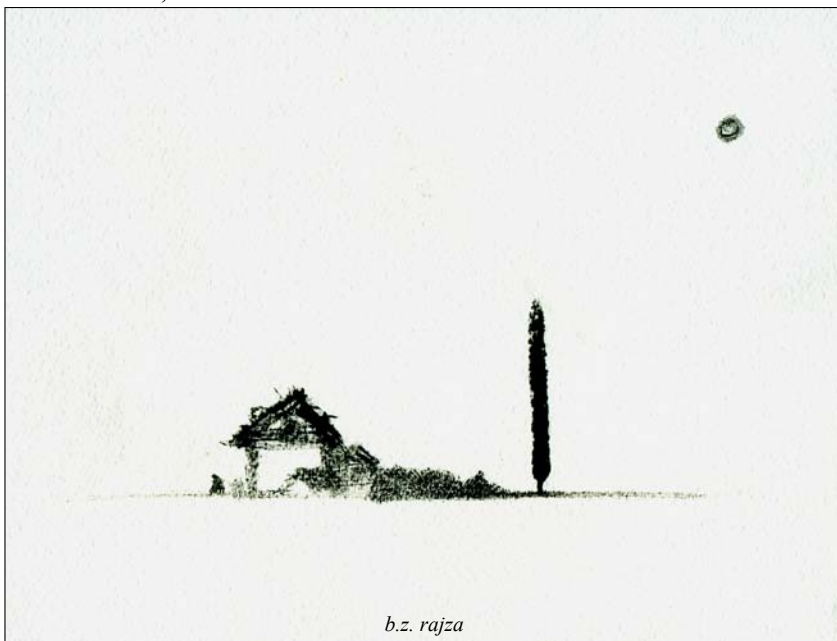
keim számára nyitott opció volna, hogy Prágában vagy Budapesten tanuljanak-e tovább.

Merőben másképpen élném meg a peremlétet, mint most. Ebből a tudatállapotból ugyan nehéz elgondolni, de lehet, hogy időnként szlovákul álmodnék.

Az az igazság, hogy sokkal bátrabbnak kellett volna lenni Trianon után. Jónéhány Balassagyarmat és Sopron belefért volna abba a képlékeny történelmi helyzetbe, s egy rugalmasabb politikával a revízió eredményeit sem feltétlenül kellett volna az utolsó négyzetkilométerig feladni. Az elbirtokolt országrészek dolgában mindig inkább az anyaországnak van felelőssége, s nem az elszakítottaknak. De lám, az is merő szerencse dolga, anyaország vagyok-e vagy filiálé. A születéshez éppolyan mázli kell, mint a szerelemhez.

A már emlegetett Gömör sokáig ellenállt a történelmi bűnözésnek. Ha erővel betelepítettek a falvaiba egy-egy szlovák családot, azt a befogadó közeg seperc alatt elmagyarosította. Ideát Susa példája mutatta, hogy semmi nincs végérvényesen kőbe vésve. A határmenti falut – ami ma már a szülővárosom része – előbb Csehszlovákiához csapták, majd kitűnt, hogy a hegyen át nem lehet sem ellátni, sem gépjárművel megközelíteni, így aztán visszakerült Magyarországhoz. A peremlét jelentése itt hirtelen duplafenekű lett.

Ha egy nemzet egy évszázad múltán a túlélésért küzd, minden átértékelődik: népiptások, áttelepítések. Vonszolja magát terápiaútól terápiaútig, de kétség s remény közt lavírozva kitágul előtte a láthatár: a peremlét is elviselhetőbb, ha van beleszólása, miféle is legyen az a fránya perem.

b.z. rajza

Bayer Zsolt

Magyarok karácsonya

Bayer Zsolt (Budapest, 1963. február 26. –) magyar író, újságíró, publicista. 2017. január 16-tól távozik a Magyar Hírlaptól, és a Magyar Időkhöz ment dolgozni. Az újságírás mellett tévéműsorokban is rendszeresen részt vett, a Sajtóklub egyik tagja volt. 2000-tól a Magyar Televízió munkatársa, illetve a Duna Televízió kulturális igazgató-helyettese volt. 2007-ig a Hír TV-nél dolgozott a Péntek 8 című adás egyik műsorvezetőjeként. 2007-ben átmélt a Echo TV-hez. 2016-ban, augusztus 20-án alkalmából megkapta a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetését.

Szikrázott a porhó, amikor a Jóisten kihúzta a fagyott földből a Hargita legnagyobb, legderekből fenyőjét. Emberemlékezet óta a Hargitáról választja karácsonyi fenyőjét a Jóisten. Azon meg elmosolyodik mindig, hogy „emberemlékezet óta”. Elmosolyodik, mert eszébe jut ilyenkor, meddig is ér el az emberemlékezet... Kihúzta a legderekből fenyőt a Jóisten a fagyott, halott földből. Lent Ivóban pedig, de

még Zetelakán is, azt hitték az emberek, hogy égszakadás van és földindulás. Csak a falu bolondja mondja, hogy „ejnye, a karácsonyi fáját húzkodja az Úristen!”, de hát neki nem hisz senki sem.

A mennysorság közepén áll a Hargita legderekből fenyője, angyalok díszítik, égbe szálló imádsággal, a Jóisten pedig nézi, nézegeti, s gyönyörködik benne.

Egyszer azonban az jutott eszébe a Jóistennek, hogy most, a változatosság kedvéért, az emberek küldjenek ajándékot neki, a mennyei hargitai fenyő alá.

– És legyen úgy, hogy nemzetenként küldjön mindenik. Minden nemzet küldje el azt, ami öneki a legbecesebb – rendelkezett a Jóisten, az angyalok meg futottak hamar, vinni a hírt a földre a nemzeteknek. No, hát úgy is lett. Az angyalok széjjelvittek a hírt, a nemzetek meg leültek és összedugták a fejüket, hogy akkor most melyik mit is küldjön a Jóistennek.

Az angolok voltak az elsők, ők elküldték a brit koronát, mert hát az összefogja őket mindenütt a világban.

A kicsike írek hamar elküldték a britek koronája után Swift mester Gulliverjét, az észak-írek meg titokban mellétették Swift mesternek az ír kérdés megoldására vonatkozó régi javaslatát...

A franciák nagyon dühösek voltak, hogy az angolok megelőzték őket, és még mindig nem tudták eldönteni, hogy Napóleon vagy Robespierre. Aztán elküldték végül Victor Hugót.

A németek előbb fel akarták vinni az egész német romantikát, de azt mondta nekik az angyaluk, hogy akkor ki kell írítani az egész mennysorságot. Hosszas válogatás után maradt Goethe, és az utolsó pillanatban valaki még becsempészte a Grimm fivérek a batyuba. A csehek nem tévőztek. Küldték Svejket. A lengyelek sem, nekik ott volt a Wojtyła. A szlovákok mindenfélét összeszedtek hirtelen, aztán a mindenféléjükről kiderült, hogy mind magyar. Úgyhogy végül egy nagy tál finom sztrapacska küldtek. A románok Avram Jancu bocskorát. A szerbeknek se volt könnyű – végül Dugovics Tituszra esett a választás.

A horvátok egy Zrínyit küldtek.

Kezdt megelni a hargitai fenyő alja odafent. Akkor aztán a felvidéki magyarok is összedugták a fejüket, és elküldték Rákóczit. A délvidéki magyarok is összeültek, és küldték a nándorfehérvári diadalt. Az erdélyieknél nagy volt a vita: Hunyadi Mátyás vagy Kölcsey?

Végül aztán, mert Kölcsey nem erdélyi, „csak” partiumi, Mátyás király maradt. A csonkaországbéliek meg hosszas vita után Petőfi Sándorban tudtak megegyezni, de csak úgy, hogy egy kisebbség belevétette a jegyzőkönyvbe, hogy őszerintük nincsen is Isten, és a karácsony nem is ünnepe mindenkinek. A magyarok angyala összegyűjtötte mind a magyar ajándékokat, és vitte föl a mennyországba, a Jóisten fája alá.

A Jóisten meg elcsodálkozott, hogy minek küldenek a magyarok ennyifélt, mikor ő nemzetenként kérte a legdrágábbat.

– Most akkor egy nemzetség ez a magyarság, vagy megbolondultak teljesen? – mérgelődött a Jóisten, és visszazavarta a magyarok angyalát Rákóczistul, Nándorfehérvárostul, Mátyás

királyostul, Petőfi Sándorostul – aztán még ki se mérgelődte magát rendesen, mikor egy kicsike, elfáradt angyal esett be a mennyország kapuján, és jelentette, hogy őt az amerikai magyarok küldték a Szent-Györgyi Albérttel...

– No, akkor mars! Vagy küldenek a magyarok egyvalamit magukból, vagy kimaradnak a fa alól. Teringettét!

A magyarok angyala, aki olyan nagyon szeretett bennünket, s aki egészen elmagyarosodott a velünk való szolgálatban, nekibúsult nagyon. Nekibúsult, mérgelődött, szidott minket, mérgeesen húzkodta a lajbija szélit. A Hargita aljában üldögélt ily módon duzzogva, ott talált rá egy székely legény.

– Ejsze megharagudtál-e, angyal? – kérdezte a székely, mert ilyenek a székelyek.

– Meg, de alaposan – felelt az angyal, aztán elmondta töviről hegyire azt is, hogy miért. A kicsike székely legény tőprengett egy darab időt, majd félrefordított fejfel, sunysuttlyából kérdezte az angyalunkat:

– Ejsze, angyal öcsém, körbe tudod-e szaladni a Kárpát-medencét egy fertályóra alatt?

– Már hogyné tudnám, lurkó! – vágta rá sértődötten az angyalunk.

– No hát akkor, te angyalfi, szaladj, és hozd a következőket: egy rész búzalisztet a Duna–Tisza-közérről. Egy rész rozslisztet a Felvidékről. Egy harmadik rész kukoricalisztet pedig odalentől, Bácskából. De siess hé, egyik lábadd itt, másik ott, nincsen már sok időnk!

Az angyal elképedt a siheder szemtelenségén, de azért szaladt és hozta. Fertályóra alatt megvolt minden. A legény meg hazavitte a három lisztet, és megkérte szüléjét, hogy süssön abból kenyeret a kemencében. S újabb fertályóra múlva elkészült a nagy, kerek kenyér.

– Ezt vigyed, angyal, az Úristen színe elé. Ezt a magyar kenyeret.

Vitte az angyal. S égtek már a mennyi gyertyák odafönt, mire megérkezett, s énekeltek az angyalok, és tele volt a hargitai fenyő alja a népek legdrágább kincsivel, nem is tudta letenni a mi angyalunk a mi kenyerünket, csak egyenesen az Úr asztalára.

Hát odatette. S azóta nem csak a mennyi fenyő van a Hargitáról, hanem a Jóisten kenyerét is mi sütjük. Még ha el is felejtjük néha...

György Attila

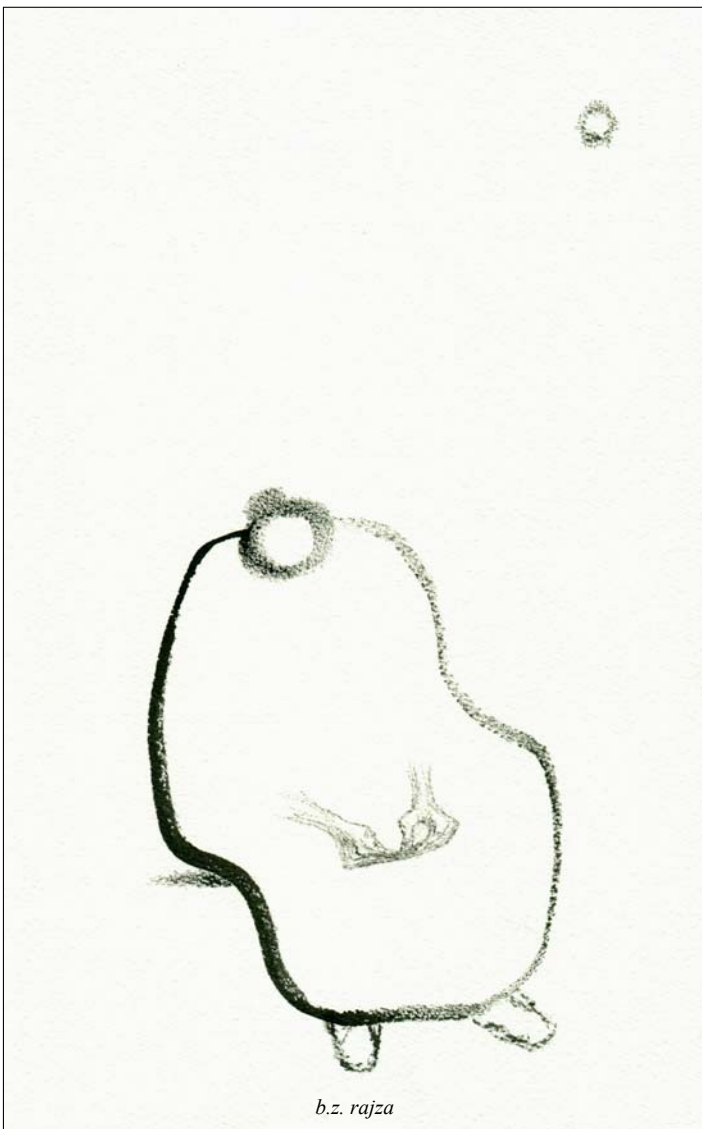
A „jó” székely

György Attila (Csíkszereda, 1971. augusztus 15. –) romániai magyar író, újságíró, szerkesztő. 1997 óta szerkesztője a Székelyföld című kulturális folyóiratnak. Novellái, publicisztikái romániai és magyarországi folyóiratok hasábjain egyaránt rendszeresen jelennek meg. A Magyar Írószövetség és a Fiatal Írók Szövetségének tagja, valamint az Erdélyi Magyar Írók Ligájának egykori intendánsa. 2011. március 12-én a március 15-ei nemzeti ünnep alkalmából szervezett átadáson József Attila-díjban részesült Budapesten.

Anyaországi, (szélső) jobboldali portálok, hangadók szerint a jó székely olyan, amilyenek ma azt az angyalföldi, borsodi, vagy tápiószentmártoni magyar ember megálmodja egy Nyíró-kötet, és hat feles barack után. Kemény mint a szikla, ugyanúgy porlik, zsigerből utálja a zsidót és a kommunistát, könnybe' lábad a szeme, mikor magyar turistát lát a galambdúcos porta előtt, és egyáltalán, mindenben, mindenkor egyetért azzal, aki visszakézből bűdösölához és édeserélyittvagyomozik.

Ha nem ilyen, akkor az szerintük nem is székely, az kol-laboráns, hazaáruló, korcs, hülye, a nagyapja legalábbis

b.z. rajza

kocsmáros volt a faluvégen, és ha nem, akkor biztosan van valamilyen RMDSZ-es rokona, ami tekintetbe véve a székely népsűrűséget, valószínűleg igaz is. Mármost a valódi székely valóban nem rajong senkiért, aki nem magyar vagy pláne

székely: de esze ágában sem jut kapásból pocskondiázni, földig alázni, kiirtani bárki mást, aki nem olyan, mint ő. Nem, ezt meghagyja az anyaország rosszabbik részének, és legfennebb azoknak oszt ki két jólirányzott pofont, akik anyaországból jövet őt megpróbálják igaz magyarrá nevelni. És ezt milyen jól teszi...

Anyaországi, hivatásos magyarok szerint a jó székely utálja Orbán Viktort is, mint a kukorica-göldönt, a jó székely elkötelezett kelet-párti, a jó székely Dózsa óta egyengeti a kaszát, hogy na majd *eccer* jó rendet vágunk az ármányos nem-magyar világban. Holott az igazi székelynek van annyi esze, hogy megnézze, kitől kapott egyetemet, állampolgárságot, pénzt, paripát, kedvet a fegyverhez: és mindezt nem téveszti össze a nemzeti bővlival házaló anyaországgal. Dózsát nem szereti, mert miatta már levágtak sok fület, és egyébként is, az is hülye, aki a kaszát nem kaszálásra használja, különösen, hogy errefele még maga kénytelen megművelni a földjét. Keletről megmegvan a maga véleménye, elég jól ismeri, szegről-végről, szuronyhegyről az oroszokat.

Anyaországi, hivatásos (szélső)jobboldali köziró nem érti, pláne, ha eddig még soha nem járt Erdélyben pünkösdi búcsún kívül, hogy mégis, hogy van az, hogy a székelynek véleménye van, és nem zsigerileg hungarista? Nem érti, hogy soha nem volt az, nem érti, hogy a székely legalább olyan okos és művelt, mint ő. Nem érti, hogy két nyelvet beszélni nem gyengeség és nemzeti korumpálódás, hanem nagy erény, – de honnan is értené?!

Hivatásos magyar turista Erdélyben, aki háromkilós mustárt vásárol két erdélyi műemlék megtekintése között, nem érti, hogy van az, hogy az a sok derék, vendégszerető ember miért nem olyan mint ő: és azt persze nem lehet megértetni vele, hogy tényleg, ha a székely is annyira hülye és önző lenne, akkor nem látná őt vendégül legközelebb.

Anyaországi, nadrágszj-parcellán vagy panelban felnőtt, amúgy jóindulatú ember nem érti, hogy Székelyföld az, ami, saját élete van, és ugyanolyan jóindulattal fogadja el a tápos vendéget, ahogy évszázadokkal ezelőtt a román juhászt vagy cigány kéregetőt. Mert ilyen, és kész.

Valami ilyesmiről írta Mikszáth annak idején: „*mint-ha egy tenger lenne köztük és miközöttünk*”.

De persze, már ő is a politikai osztályra gondolt. Mert amúgy a nemzet egy. Kivételek ezek közül csak azok, akik megszabják, milyen is kéne én legyek.

György Attila

Amikor a koma visszaüt

Valahogy úgy kezdődött ez, mint csikszépvízi kocsmában, ahol verre mennek a dolgok. Úgy kezdődik, hogy a koma visszaüt, és nyilván ő a hibás. Mert hogy a mai, negyvenkilós, romkocsmákban és kamu egyetemeken nevelkedett fiatalság rosszabbik része vizsga helyett tüntetni megy, randalírozik, és vörös festékel dobál középületeket: az rendben van. Kínos feszültségben állnak a „rendőrállam” rendőrei, és nagyon-nagyon udvariasan kérik őket: ezt nem kellene. De azért ők kemények és bátrak, és teszik, mert életükben nem kaptak egy rendes nyaklevest. Ha ezt Csikszere-dában tennék, állítom, rég az ortopédia kliensei lennének. Nehéz elhinnem: nincs az Anyaországban egy olyan ember, aki pofán verje a vörös festékekkel dobáló idiótát, akit még a kormánypárti média is finoman „politikai aktivistának” nevez? Mi ez a fogalom? Egyszerűen egy köztörvényes rongáló. Előállítani, elítélni, és saját két kis kezével takarítsa le a festéket.

Ez lenne a normalitás.

De nem. A hibás mindenért a Fidesz, a hárommillió és valamennyi „káposztafejű” szavazó, és persze, Bayer Zsolt, ő aztán tényleg. Mert meg mer szólalni, mert visszaüt. Felfoghatatlan. Igen, van ilyen, kicsi barátaim, a koma visszaüt.

Van egy toleranciahatár, amit ti nem értetek. Ez a történelemben néha ismétlődik: ne cibáljátok a tigris bajszát. Mert nem szereti, és néha odacsap. Jajistenem, megszűnt a CEU. Ja, ceu kisbetűvel. Komolyan: rettenetes tény, megszűnt egy janicsárképző. Az élet már csak ilyen, néha a fagyvi visszanyal. Aki eddig nem értené, kimondom: végre van Magyarország kormánya olyan helyzetben, hogy felszámolhatja az intézményes belső ellenséget.

Helyes.

Rengeteg bajom van nekem is a mai magyar közélettel, kormánnyal, hülye nem vagyok: de ez egy jó döntés volt. Aztán tüntessetek, csavarjatok egy jó spanglit, menjetez haza. És ez a magyar diktatúra nem lövet ki szemeket, nem tesz semmit, hátradőlünk: mert mi vagyunk a nép.

Mi vagyunk a NÉP.

És ez így jó. Értetek tesszük, csak ezt sem értitek, „tüntető” csűrhe. Mert belefér a mi demokráciánkba. Mert nekünk nem csak az a polgártárs, aki mélyen benyal, hanem az is, akinek ellenvéleménye van. De ezt méltósággal tegye. És ha nem, kap egy kurva nagy pofont. Ki lehet heverni. Mi nem akasztunk, nem fenyegetőzünk: oktató célzatú pofont kaptok.

Ez van.

György Attila

Először szabadság, majd béke

Én még megéltem a '89-es „román” forradalmat. Nem véletlen írom idézőjelbe: amit Tökés László elindított Temesvárott, ugyanúgy nyúltak le a románok, ahogyan az elmúlt százhusz év minden fegyveres konfliktusát. Akkor éppen katona voltam, román sor-katona. Először azt közölték velünk, Magyarország megtámadta Romániát, majd amikor a köztétét átvették a „forradalmárok”, nyilvánvaló lett, amit ma hiszünk. Azt hittük, minden másképp lesz: aztán minden másképp lett. Huszonnégy év után, ami az erdélyi magyarságot illeti... na álljunk meg egy szóra. Nincs „csak” erdélyi magyarság. Ott vannak a felvidékiek, a délvidekiek, a kárpátaljaiak, a többit inkább hagyjuk, nekük ott is jó, ha még vannak. De ami az erdélyi magyarságot illeti: ez manapság már csak a Székelyföldből, Partium, azaz a Részek egy szeletéből és talán Kolozsvárból áll. Igen, Kolozsvárból, amennyi magyar él ott, annyi, mindig magyar város marad. Változik a világ, elég megnézni a huszadik századi statisztikákat: akkor lesz a románból magyar, amikor éppen előnyös neki. És néha viceversa is. Egyvalami tény: erő felmutatása nélkül nincs sikeres nemzetpolitika. A mai magyar kormány honosítási gyakorlata több mint sikeres: zseniális. Egyrészt párszáz ezerrel növeli meg az amúgy fogyatkozó magyar nemzet számát, másrészt rengeteg utódállam polgárai veszik fel a magyar állampolgárságot. Ennek, például erdélyi magyarként nézve, haszna kettős: a magyar állampolgárságot felvevő román aligha lesz attól fogva véresszájú nacionalista. Másrészt: azért veszi fel a román a magyar állampolgárságot, mert egyszerűbben akar elmenni olaszba' vagy spanyolba' epret szedni. És aligha jön haza.

Kész főnyeremény. De tényleg.

Persze, a veszély megvan. De mindig megvolt, és megvan a világ ezen szegletében. Romániánál maradva: a románok egyszerűen nem tudnak mit kezdeni a renitens Székelyfölddel. Ott az ország közepén, és nem román, ettől úgy néz ki az egész ország, mint egy lyukas garas: amennyit ér. Közben, Nagy-Románia megalakulása óta, alig több mint száz év alatt, sikeresen

asszimilálta, felszámolta a bolgárokat, a törököket, a lengyeleket, az ukránokat, a tatárokat (apropó: Basescu), és egyéb nemzetiségeit: a székelyeket nem. Ha román lennék, nekem is nagy szálla lenne.

Nyilván, most, az utolsó előtti percben, kétségbeesetten próbál a román kormány (a mindenkorai román kormány) előre menekülni. Az ország (Románia) kormányozhatatlan, még balkáni mércével mérve is neveltséges. Az energiaszektor kiürítésével feladták szuverenitásuk utolsó látszatát is. Befele viszont el kell adni az egységes nemzetállam látszatát: mert más, mint a vakhit, az analfabéták vakhite nem tartja össze ezt az országot, amely külön nemzetiségek, külön kultúrák, külön régiók véletlenszerű konglomerátuma. Éppen ezért újszerű, mesterséges régiók kialakításával lehetne időt nyerni. Felszámolni a nemzetiségi területeket, a rablott pénzt fehérre mosni. Nehéz szavak, de nem tudok finomabban fogalmazni. Ezt nem szabad semmi áron engedni. Nem utolsó – a történelemben sosincs utolsó – de óriási esélye ez a magyarságnak, Erdélynek, a Székelyföldnek, és igen, Magyarországnak is: végre erőt felmutatni, és ellen szegülni egy korrup, gyáva, alkukész és kétségbeesett államimitációnak. A regionális átrendezéssel egyetérthetünk, feltéve, ha annak alapeleme az Autonóm Székelyföld. Vagy maradjunk annyiban: Székelyföld. Jó ugródeszka ez a továbbiak fele, nem vagyok annyira képmutató, hogy ezt tagadjam. S ha ez nem valósul meg: akkor minden elveszett. Most kell lépni, tényleg most. Kevesebb kedvezőbb helyzet volt a világon. Magyarország igenis vállaljon védőhatalmi státust, ha muszáj: rosszabb már nem lehet neki, nyerni sokat nyerhet. Na meg kötelessége is. És oldja meg diplomáciailag... van rá mód. Minden alku kérdése. Amúgy az egész nem észérveken múlik. Michael Collinst idézem, erdélyi magyarként: „először szabadság, aztán béke.”

Így van ez. És azt hiszem, elég erősek vagyunk a szabadságra, s az utána következő békére is.

Pósa Károly

Vámpírok európai bálja

Pósa Károly 1991 óta a vajdasági magyar nyelvű sajtóban rendszeresen publikál, feltűnnek rajzai, számos kiadványt illusztrált. A magyarkanizsai Dobó Tihamér Képtár vezetője, a Délvidék legtöbbet idézett bloggere. A Rákóczi Szövetség magyarkanizsai helyi szervezetének elnöke. Prózát és verset ír, naplója – Bácskai diárium néven – a szülőföldje történéseit irodalmilag és vizuálisan is földolgozza. Önálló tárlatai voltak a környező országokban.

Még most is úgy tanulják a gyerekeink, hogy sosem kellettünk senkinek. Mi egyfajta pária szerepben, lesajnáltan, hamis történelmi mítoszainktól kótyagosan éltünk itt, Közép-Európa szívében, a Kárpát-medence vájt teknőjében. Írott ezer évünk csupa mese lenne. Ami előtte volt – az meg rossz vicc. És ha valaki nem tudná, nem-hogy a nemzeti emlékezetünk hamis, illúziókat kergető, de minden szokásunk, jó tulajdonságunk, a hitünk, sőt a nyelvünk is idegen eredetű. Amolyan - lopott holmi. A mi szégyenünkre, amiért a földműveléstől kezdve a mester-ségekig, az államszervezéstől a művészetekig, az összes fortélyt rendre másoktól, tőlünk valamiért sokkal tehetségesebb népektől kellett eltanulnunk. Kész csoda, hogy megmaradtunk! Hovatovább közünk sincs már a magyar őseinkhez, hisz egy olvasztótégely ez a nép.

Megannyi szlávnak, germánnak, bevándoroltaknak, jöttment nációknak a keveréke: mantrázzák előszeretettel. Ahogy nagy nehezen rokonalanságunkat orvosolták, és meglették legközelebbi tejtestvéreinket – abban sem volt köszönet. Miféle ázsiai büszke múlt? Szkíták, hunok, avarok, Attila öröksége? Még mit nem! Nyírfakérget zabáló, nyers heringen tengődő ősök, kőkorszaki szakik, a szibériai tajga éhenkórászai – ezek a magyarság legközelebbi vérrokonai.

Miután szigorú önvizsgálatot tartottunk, álljunk meg egy polgári szóra!

E nagyon ismerős lekezelő hozzáállásnak gyanús a szaga. Bűdös: ha tetszik. Ugyanis mindazon becsmerlő hangok, amik immáron évszázados tradícióból oly vehemens mocskolnak mindent, ami magyar – kezdenek falkak lenni. Régebben csak a vájt fülűeknek tűnt fel a hamis kórus hiteltelen áriája. Mára viszont kihallani a disszonanciát, hisz a csapból is ez ömlik. A kevesebb lehet: több lenne. De akik ennyire igyekeznek alulértékelni bennünket, azok mostanság mintha kissé elvetették volna a sulykot! Kapkodnak, ezért hibáznak. Hiteltelenségük tudatában egyre veszettebb dühvel szajkózzák régi, túlon túl régen megcáfolt vádjaikat.

A labancok. A mi labancaink.

November 6-án, valamikor 1921-ben, a Nemzetgyűlés az 1921. XLVII. törvénycikk által kimondta a Habsburg-ház trónfosztását. A magyar történelem során negyedszer! Ugye értik? Négyyszer mutattunk ajtót valakiknek, akik mindezt úgy köszönték meg, hogy még vadabb elszántsággal, szó szerint tüzzel-vassal irtották tovább a szellemiségünket, örökségünket, a nyelvünket és a hagyományainkat. Sokszor: magát a nemzetet. Ha engem négy ízben hajítanak ki egy ismerős házból, oda ötödször

nem akarnék bemenni. Akinek négyszer verik le a fejéről a koronát, az hallgasson, vagy minimum kérjen elnézést. Úgy általában – mindenért.

Csakhogy időnként megéri a fapofát fölvenni, és bécsi, brüsszeli kölnis batisztkendőnket az orrunk alá szorítva visszafordítani a gerendás konyhába. Mások pecsenyéjéhez. A magyarok asztalához.

Mert legbelül, a minket csepülők bizony nagyon is jól tudják, mi a valós értéke nem csak ennek a területnek, hanem ennek a népléleknek is.

Hisz az igazságos emlékü Mátyásunk óta ebből a kincsesbányából orozzák el nem csak az anyagi, de a szellemi javaink jó részét. Tették mindezt hajdanában rizsporos parókában, ránk erőltetett háborúkkal, majd mélyen igazságtalan békékkel, néha kicsit akasztgatva, néha föbe lövetve, vagy kiszolgáltatva mások kényének-kedvének: de kegyelmet soha nem ismerve. És igen! Évszázadonként többször elárulva bennünket. Sűrűn-sűrűn szövetségesként... Sűrűn-sűrűn a saját fajtánk. A jelen időkben meg már öltönyösen, nyakkendősen, mintha a méregdrága aktatáskával együtt járna a megfellebbezhetetlen igazság is. Nem jár együtt. Sőt, az idő azt igazolja, hogy az Armani vagy Versace öltönyökben feszítők vélt igaza helyett a Pistáknak, Józsiknak és Maris néniknek lesz igazságuk. Akik ugyan nem szaglanak semmiféle parfümtől, csak ennek a visszájára fordult világnak a bukóját kénytelenek egy ideje szagolni – mert üleppel van fölül a semmi, és fejfelé lefelé lóg az értelem. Egy cirkuszi porondon, de a valóság hágcsőjén. Azon a valóságén, ami annyira csípi a sok finnyásnak, tudálékosnak a szemét.

Korunk cirkuszponyvája alatt most éppen nincs okunk nevetni.

A bohóc csetlik-botlik ugyan, ám esze ágában sincs az igazságot kimondani. Inkább pénzért hasra vágja magát, és ezért a porondmester esténként prémiumot tesz a zsebébe. Amott ketreces állatokat hergelnek beteg lelkű, személyiségzavaros idomárok – a medve már letépte láncát, nézi vérben forgó szemmel, kit téphetne széjjel. Fogatlan az oroszlan, és a krokodil a bőrét árulja, táskák alapanyagának. Hiénák idomítanak patkányokat. A trapézon halálos szaltók helyett haláli unalmas bakugrásokkal váltogatják helyüket a flitteres akrobaták. Csupa ismerős, de szomorú arc!

A majom viszont jól érzi magát. Ül a lelátó egyik sarkában. Magában vidul. Tudja, hogy éjfélkor megszólal a gong, és lekerül mindenkiről a smink, a púder.

Akkor a cirkusz – vámpírok báljává fog változni.

Képek – 2016.

Bácskában a forró szeptemberi nap kibírhatatlan. Áttüzeseedett a levegő. Bele lehet markolni szinte. Beleőrülni. Parázs módra égeti a tenyerünket, olyan izzó, olyan sűrű, olyan áthatolhatatlan.

Nem mindegy, mikor várunk valakit hozzánk. Nálunk egy kicsit más nóta zizeg.

Szokták volt mondani, akik ide járnak. A vendégeinknek a folyó és a mellette húzóódó póre síkság egyenértékű, iker fogalom. Érthetetlen, mégis gyönyörökkel teli, izgalmas. Nagy talány, akárcsak az itteni emberek. Aligha hiába. Formagazdag egy társaság a miénk. Az egyik a fogával veszi föl a vasszéket, a másik egész életében, minden hajnalban hurokba dugott fejjel köszönti a napot, a harmadik egy gazos domb karéjába temeti a lelkét. Jean Goujon után szabadon.

Másmilyenek vagyunk.

Itt a hang terjedése is másmilyen. Szebb. Tiltás nélküli. Neki-futnak a szavak, porzik a talpuk alatt a róna, és nincs akadályuk. Elmondható, ami el kell, hogy hangozzék. Ezért jó Bácskában, a Tisza mellett emberek között lenni.

A tavalyi évben valami elkezdődött. A Kárpát-medence legjobb nevű újságírói, közemberei, csupa-csupa magyar hazában és nemzetben gondolkodó publicista, érző lélek látogatott el a városunkba, s a hangok terjedésének útját álló gátakat áttörve olyasmikről beszélgettek, amikről vagy nagyon ritkán, vagy sehogyse szokás. Megfordultak Martonoson a mi legszemélyesebb múzeumunkban, ahol azok a '44-es mártírok vannak felsorolva, akiknek a vére megírta a vidékünk múltját és még inkább írja a jövőjét. Elmentek Kispiacra, a vásárba. Bicskát meg kötőféket vettek, és adakoztak a kislánynak, aki a harmonikájára bukva a nyomorát zenélte szegény. Tavasz volt, május vége. Zöldár kínálta magát, de a kérészek még egy utolsót, nagyot aludtak.

A bárkán

Szentesi és Gazda diskurzusa

Magyarkanizsán meg itt sétált, nézelődött pár ember. Beszélgettek rólunk, a magyarságról, arról, hogy mit és hogyan is kéne. Együtt. Ez volt benne a legszebb.

Pk

Vermes Tibor fotói

Martonos alatt

Az építésziünk

Valkay Zoltán

Egy pár székel

Pósa, Andócsi, Bayer

Fórum

Kávai Szabolcs és György Attila

Dobó Tibor

A kereszt

Főtisztelendő Dobó Tibor oromhegyesi plébános nagyon fontos írását a Hírvivő katolikus hetilapból kölcsönöztük.

Már régóta tudom és érzem, hogy milyen erős jelkép a kereszt. Abban a szent pillanatban, hogy találkozunk vele, Jézus, az ő keresztje jut eszünkbe, melyről aztán pedig az Egyház. Ennek a szimbólumnak megvan az a tulajdonsága, hogy senkit sem hagy hidegen. A hívőt melegséggel tölti el. A hitlent felkavarja, a másvallásúakban olykor gyűlöletet ébreszt. Van akit zavar, másoknak biztosságot kölcsönöz.

Az elmúlt néhány napban két sajátos élményem is volt a kereszttel kapcsolatban. Az egyik egy beszélgetés kapcsán. Találkoztam Magyarországon egy gyógyfürdőben egy idősebb emberrel. Az úr a hetvenes évek elején hagyta el az országot, s költözött Franciaországba. Egy sporteseményre kapott engedélyt, hogy kiutazzon, s „elfelejtett” hazajönni. S akkor beszélgettünk a világ sorsáról, a menekültekről, s a vallásokról. Mesélt a kinti életről. Mindkét említett dolognak rossz a kicsengése. A közbiztonságról szólva elmondta, hogy ma Franciaországban este egy hölgy nemigen mer kimenni a kutyáját sétáltatni. Talán ha évtizedekre visszamenően több lett volna a gyermekétáztatás, akkor most a közbiztonság is másként alakulna.

Majd arról szólt, hogy ő katolikus, s karácsonykor rendszeresen elvitte adományát egy közeli Katolikus Karitászi Központba, ahonnan szétosztották a rászorulóknak a ruhaneműt, élelmet. S a rászorulókat jöttek. Ő végignézte az elosztást is. Kapott a muzulmán asszony is, gyereke is. Ám, amikor a helyszínt elhagyni készült, a falon függő keresztre mutatott, hogy azt vegyék le. A férfi azóta karácsonykor nem visz adományt.

A másik, kereszttel kapcsolatos dolog a kereskedelem, az áruk világába visz. A Lidl-botrányról van szó. A németországi szupermarket hálózat, a Lidl is igyekszik felvenni a ritmust a száguldó polkorrektséggel. Ez magyarul: „olyan nyelvezetet, politikát, viselkedést, eszmét, gondolkodást jelöl, amely igyekszik minimalizálni az egyes vallási, etnikai, kulturális vagy egyéb közösségek megsértését.” Most néhány görög templomról törölték le a keresztet, nehogy bárkit is megsértsenek.

A feta sajtot, a muszakát és néhány pisztáciás terméket már nem a keresztos templom díszíti. Ez sokakban felháborodást váltott ki. Jogosan. Miért nem dekorálnak a tengerrel, a delfinekkal, olajfákkal. A delfinnek sem vágják le a farkát, s a tenger sem lesz pirossá. A templom az kereszttel templom, vagy akkor valamilyen kultúrház vagy raktár. A német Lidl.

Zavaró a kereszt, nehogy ne vegyék az árut az egyre nagyobb számban jelenlévő muzulmánok. De Hitler bajusza, az marad.

Heti bölcsességünk

„A szeretet Isten adománya, benne van a mindenségben és minden egyes homokszemcsében. Szeress minden levelet, Isten világosságának minden sugarát. Szeress az állatokat, szeress a növényeket, szeress mindent. Ha mindent szeretsz, fel tudod fedezni a dolgokban az isteni rejtélyt. Amint egyszer felfedezted, napról napra jobban meg fogod érteni. Végül eljutsz odáig, hogy szeretetedben magadhoz öleled az egész világot.”

Fjodor Mihajlovsz Dosztojevszkij

Andócsi János

Horvátország határtalan határvitái

A volt Jugoszlávia szétesése óta Horvátország talán az egyedüli olyan állam Európában, amely szinte az összes szomszédjával határvitában áll. Ez alól üde kivételnek számít Magyarország.

A mai határokat a múlt század kilencvenes éveiben Szerbia vitatta a leghevesebben, annak ellenére, hogy Horvátországot a nemzetközi közösség 1992-ben a Jugoszlávia Népfelzabáló Antifasiszta Tanácsa (AVNOJ) által megállapított határokkal ismerte el. (Az AVNOJ harmadik ülésén, 1945 végén mondta ki a Jugoszláv Demokratikus Szövetség megalakulását, s szabta meg a későbbi Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság belső határait is – a szerk.)

Az 1991–95-ös honvédő háborút megnyerte ugyan az ország, de az összes volt tagköztársasággal szemben elvarratlan szállként megmaradtak a területi viták. A horvát fél szerint a határok megállapítása a valamikori jugoszláv részek között 1991-ben történt meg, amikor is a Badinter-bizottság kimondta, hogy a függetlenségük kikiáltásakor meglévő köztársasági határokat országhatárokként ismerik majd el. (A Badinter-bizottság az Európai Közösség Jugoszlávia-konferenciája által felállított testület, amely állásfoglalásokat fogalmazott meg Robert Badinter francia alkotmánybírósi elnök vezetésével – a szerk.)

A szlovén–horvát határkérdés (667 km hosszú a közös vonal) esetében ez év júniusában ítéletet hirdetett ugyan a hágai Nemzetközi Bíróság, de ezt Zágráb nem ismeri el, mivel álláspontja szerint szlovén diplomaták nyomást gyakoroltak a bírakra. Ezért Horvátország még 2015-ben bejelentette, hogy kilép a bírósági szakaszból, és bármilyen döntést is hoz az ENSZ elsődleges bírói szerve, azt nem tekinti jogerősnek. A hágai határozat értelmében Szlovénia megkapta az Adriai-tenger Pirani-öblének háromnegyed részét, valamint egy tengeri folyosót, amelyen keresztül kijárata van a nyílt tengerre (nemzetközi vizekre), illetve joga van a szabad hajózásra, valamint a szabad repülésre a korridor felett, de csővezetéseket és kábeleket is lefektethet a folyosó alatt, miközben a terület továbbra is a horvát állam illetékességében marad (lásd az 1. ábrát).

A szárazföldi területek kapcsán a bíróság leginkább a kataszteri térképeket vette alapul, ezért a döntésük értelmében a Sveta Gera-hegycsúcs Horvátországhoz tartozik – ám nincs jogalapja határozni az ott lévő szlovén katonaság kérdésében (lásd a 2. ábrát). 1991-ben, amikor a Jugoszláv Néphadsereg egységei elhagyták a csúcson lévő katonai objektumot, azt azonnal elfoglalta a szlovén haderő, és a mai napig ott állomásozik. Zágráb a kataszteri alapon való rendezést szeretné a szerb határ esetében is (318 km a közös vonal), miközben Belgrád a Duna sodorvonalát képzelel el a majdani végleges határnak a két ország között. Persze nem mindegy, hogy a meder közepét vagy a hajózható vonalat tekintik mérvadónak. Kinyilvánított politikai szándék van ugyan a területi kérdések rendezésére a két ország között, tizenöt évvel ezelőtt létre is hoztak egy horvát–szerb közös bizottságot, de az 2011 óta egyetlen ülést sem tartott. Pedig lenne munkájuk, hiszen a Duna bal

partján fekvő Karapandzsához csapott Kengyija település néhány négyzetkilométernek és az Apatinhoz közeli területeknek, valamint a Dunán lévő szigeteknek a kérdését rendeznie kellene a két országnak (lásd a 3-4. ábrát).

Kengyija esetében magyar problémáról is beszélhetünk, hiszen a Duna szerbiai oldalán horvát állampolgárként mintegy harminc magyar nemzetiségű polgár él néhány horvátal keverten, de a mezőgazdasági termékeik eladásához át kell lépniük a határt, amely az EU külső vonala is egyben. A háborúig minden ügyüket Batinán és Pélmonostoron intézték, hiszen történelmileg és közigazgatásilag is oda tartoztak. Ma a szerb rendőrség felügyeli őket, és az áramot a szerb szolgáltató biztosítja. A két dunai sziget a belgrádi külügyminiszter-helyettes szerint Szerbiához tartozik, és úgy véli, hogy Horvátország e kérdés miatt nem akadályozhatja hazája majdani uniós csatlakozását. Ha pedig ezt nem tudják kétoldalúan rendezni, akkor nemzetközi bírósághoz kell fordulniuk. Van még ilyen vitatott horvát–szerb határ menti terület a Dunán, egy a magyar határtól nem messze lévő lakatlan földnyelv, amelynek egy cseh állampolgár kikiáltotta a függetlenségét Liberland néven, és több mint 200 ezer „állampolgárt” verbuvált hozzá az interneten. Horvátország leghosszabb

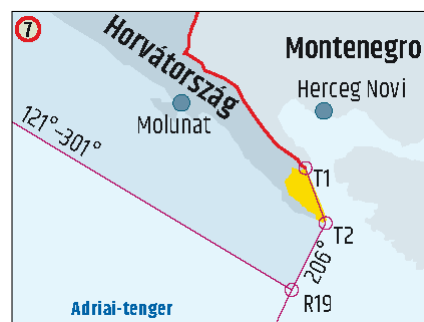

ZSEBKENDŐNYI PARTSZAKASZ
Az átlag európai polgárnak bizonyosan furcsa, hogy Splitből Dubrovnikba utazva át kell lépnie a bosnyák határt Neumnál. Utóbbi település hovatartozását egyik fél sem vitatja, hiszen még 1718-ban adta a Raguzai Köztársaság a törököknek, majd Bosznia-Hercegovinához került. Hovatartozását az 1995-ben aláírt Daytoni szerződés is megerősítette. A horvát fél EU-s és hazai források bevonásával meg kívánja építeni a pelješaci hidat, amely lehetővé tenné, hogy határ átlépése nélkül közlekedjenek a horvát állampolgárok a saját országukon belül.

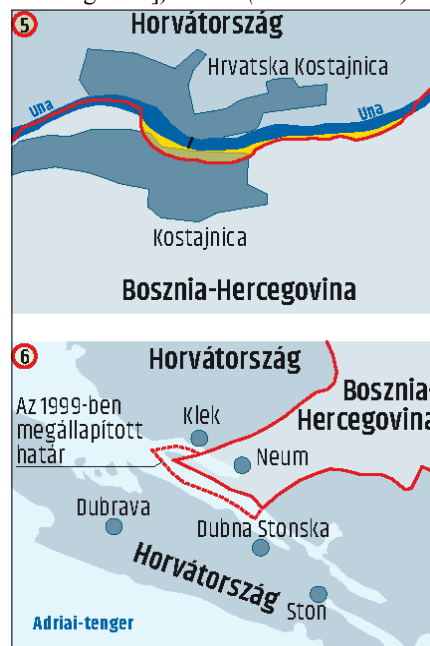
határa a Bosznia-Hercegovinával közös vonal (1011 km), amely nagy gondot is okoz számára a schengeni kritériumok teljesítésekor a sajátos terepviszonyok miatt. A Zágrábtól délkeletre, Sziszecktől (horvátul Sisak) nem messze lévő Hrvatska Kostajnica hovatartozásának a kérdésében a politika egyszer már megegyezett (lásd az 5. ábrát), ugyanis Franjo Tudman egykori horvát és Alija Izetbegović volt bosnyák elnök 1999-ben aláírta a közös határvitát lezáró szerződést, amelynek értelmében Hrvatska Kostajnica a horvát félnél

marad, de ezt a mai napig egyik parlament sem ratifikálta. Ennek ellenére mindkét fél „ideiglenesen” betartja a már aláírt dokumentumot. A horvátok szerint az Unčica csatorna a határvonal, míg a Bosznia-Hercegovina részét képező 25 ezer négyzetkilométernyi Szerb Köztársaság szerint az Una folyó. (Bosznia-Hercegovina két részből áll: az egyik a már említett szerb többségű köztársaság [Republika Srpska], a másik, 51 százaléknyi terület a bosnyák–horvát föderáció [Federacija Bosne i Hercegovine]). Délen (lásd a 6. ábrát) a

Split–Makarska–Dubrovnik útvonal mentén fekvő Klek-félsziget egy része, Veli és Mali szigetcseke az említett Tudman–Izetbegović-megállapodás szerint a bosznia-hercegovinai félhez került, ezért a nemzetközi bíróság valószínűleg az aláírt, de nem ratifikált egyezményre hivatkozna, és a terület Bosznia-Hercegovinánál maradna. (Utóbbi 20 kilométeres adriai partszakaszáról lásd a Zsebkendőnyi partszakasz című írásunkat.)

Horvátország legrövidebb határszakasza (23 km) Montenegróval, azaz Crna Gorával közös (lásd a 7. ábrát), és itt a 2002-ben aláírt ideiglenes protokoll érvényes. A Dubrovniktól délkeletre fekvő Prevlaka-félszigeten 2002-ig még ENSZ-békefenntartók voltak, és mára ez a terület Horvátország része, de a tengeri határvonal kérdésében a mai napig nem született döntés, ezért a mai napig békés együttélésre rendezkedtek be a felek, amíg más jögerős döntés nem születik.

Kis Kanizsai Enciklopédia

Apácák – A kimondott szó fundamentuma a gondolat, ami a megszületése pillanatában teljes. Irányítani fogja a szándékot. Hosszú időn köröszti a sok közös gondolatból megteremtő erő születik. Vagyis akarat. Bizonyosságot tápláló szilárd hitté válhat. A babona is egyféle hit, bár a hiedelem szó talán jobban illik rá. Ezzel együtt nem szégyellem: vannak babonám. Elárurom az egyik legerősebben bennem élő szent meggyőződésemet. Furcsa lesz olvasni: ez a babonám éppen a katolikus gyökereimmel fonódik egybe.

Miképpen a londoni Tower hollóinak száma, mindenkori megléte a brit monarchia erejét, vagy hanyatlását látatja, úgy Magyar Kanizsának a helyzetét pont így jelzi a város zárdájában élő apácáink jelenléte. Helyzetük mutatja a helyzetünket. Elvégre semmi sincs csak úgy magától, ezért az sem lehet

véletlen, hogy a Nagytemplomunk a Szent Őrangyalok nevet viseli. A felhők aljába kapaszkodó tornya őrzi e tájéket. Itt, a nemzet déli kapujában. A földi angyalok fohásza pedig vigyáz bennünket. Mérheterlenül fontos az apácarendünk. Legalábbis én ezt – erősen hiszem. Ne tessenek megmosolyogni.

Ugyanígy gondolhatták a 19. század derekán, a Kalocsai Püspökségben. 1860-ban alakult meg a most Kanizsán élő apácáink rendje, a francia eredetű, még a XVI. században alapított Notre Dame Rend kései hajtásaként. Az akkori Magyarországon Miasszonyunk Rendje néven váltak ismertté. Feladatuknak tekintették az egyszerű nép gyermekeinek a tanítását és nevelését. Hármass fogadalmat tett minden apácájuk: szüzességet, szegénységet és engedelmisséget. Trianon után 18

zárdájuk maradt Bácskában, ebből az egyik – máig meghatározó – a mi városunkban található, közvetlenül a Haynald-féle leánynevelő intézet mellett. Ma már ugyan általános iskola, de a kanizsai nép csak Zárdának hívja, bizonyosságul annak, hogy a megnevesült, értéket adó dolgokat az eredeti állapotában, az igazi néven szereti mindenki. Ahogy a történelem vihara cibálta a vidékünket, úgy változott az apácarend sorsa is. Sok hanyattatás után a bácskai közösségüket a Szent-szék 1960-ban előbb pápai joghatóságú független provinciává, majd 1971-ben önálló Társulattá nyilvánította. Azóta Miasszonyunkról Nevezett Bácskai Nővérek Társulataként tartják őket számon. Iskolai és plébánia hitoktatást, kántorságot, az egyházközségi iroda szolgálatát, vagy ha kell akkor plébániai házvezetést vállalnak.

► Gyerekkoromban tucatnyian szolgáltak Kanizsán, de már az öregapámat is tanították. Mesélt róluk sokat. Vásott gyerek volt. Az egyik jámbor tanító apácának a padhoz rajszögezte a kendőjét. Amint szegény fölkelt, lecsúszott a fejről a vélum. Lett nagy sírás, zürzavar. Hogy öregapám mindösszesen két osztályt végzett, és haláláig került a templomot, más oka is lehetett. A hetvenes években keztem hittanra járni, Király Katalin Mária Emelina tisztelendő nővér tanított meg imádkozni. Mindenki Emelina nővérnek hívta. Madárcsontú, égő szemű, áttetsző bőrű kis apáca volt. Mégis három osztálytanító energiája, meg egy virtigli pedagógus lakozott benne. Némi színészi vénája is lehetett, mert a mai napig föl tudom idézni a bibliai történeteit. Átélessel, hevesen gesztikulálva, olykor a hanghordozását megváltoztatva mesélte el Mózes életútját, Dávid király kalandjait, meg a filiszteusokat számárállkapocccsal legyőző Sámson, és ha hiszik, ha nem, az ószövetségi cselekménybe mindig bele tudott fűzni egy éppen aktuális párhuzamot. Így okított, tágitotta elménket, gazdagította lelkünket. Isten tudja, hány generáció ment át a keze között! Öregkorára fölterjesztették Pro Urbe-díjra. Átvette szerényen, minket meg majd szétvetett a büszkeség. Sok más előtte és utána pipiskedő kitüntetéssel szemben ha valaki, akkor Emelina nővér, meg a rendtársai – tényleg megérdemelték a város halálját. Aztán ő is elment. Kiköltözött a Nagytemető déli fala mentén bólogató gesztenyefák alá, a közös apácásírba, aminek kölapján hosszú sorokban fénylenek a Kanizsán szolgált nővérek rávéssett nevei. Ahogy az egyre sanyarúbb időket kezdtük megszokni, úgy fogytak a Miasszonyunk Bácskai Nővérek kegyes szolgáltató leányai. A reggeli misére menet, vagy az alkonyati zsolozsmán mára csak kettejük alakját látom menni a nagytemplomi harang hívó szavára.

Ennyien maradtak. Ennyire vagyunk, Kanizsán. Teszik a dolgukat csöndben, megfogatózva is jó szándékkal, olyan állhatatosan, ahogy csak tőlük kitelik.

Tudni való, hogy mindig imádkoznak érettünk. Mi meg annyit tehetünk,

hogy segítünk nekik. Fohászodunk önmagunkért.

Anti – Hiába, hogy az egyik legmegbízhatóbb szentünk népileg kifecamított, becézó alakjából ered a név, amikor meghallom, folyton elfog a nevethegnék. Ugye? Milyen abszurd dolog az, ha valakit eleve ellenkezés, tagadás gyanánt szólítanak! Ámbátor a magzataink világra jövelele tájékán Szent Antalhoz jómagam is fohászodtam – van annak már tizenéve... – rend szerint elalvás előtt, és jellemzően mindig a kilencedik hónapok tájékán, pedig akkoriban pláne nem voltam imádkozós fajta. Tudom, emberi gyarlóság ez a kapkodás. Kicsit pótcselekvés, biztos ami biztos alapon. Ártani már nem árthat – szokta volt mondani az égett Márkó cigány, amikor kikéri a következő pálinkát. Valahogy én is így vagyok a megkésztett bűnbánattal. Mégis, sűrűn-sűrűn előfordul velünk, bácskaiakkal, hogy a kényszer szüli az égiek nógatását. Az utolsó pillanatban jut eszünkbe némi áldást, segítséget kérni amonét, hátha. Egyébiránt jobban megkéne becsülnünk őket, merthogy máserről ennyit sem szoktunk kapni.

A nagytemplomi szobra Páduai Szent Antalnak a főbejárattól balra van. Tán nem véletlenül a lányok, asszonyok térfelére esik. Előtte néha jó régi, szögletes bádogkotla: pörsöly, a rászorulók támogatására. A várandós anyák, a meddők és a szegények szentjének kanizsai megformálása vérbeli neobarokk kreáció. Tisztes iparos munka. A múlt század legelején, a jámbor hívek emelte szentély építésekor ennyire tellett. Nem egyedi kísérlet, hanem szimpla utánzat. Valamelyik kegytárgyakra szakosodott műhelyből kerülhetett az akkori Ókanizsára, hasonlatosan a plébániatemplom többi szobrához. Nincs mit szégyenkeznünk azon, ha a templombelsőnk kegytárgyai finoman szólva nem minősíthetők magas művészi igényvel bíró alkotásoknak. Ilyenkor a fanyalgóknak jusson eszükbe, hogy egy sziklatemplomban is ugyanolyan megrendítő tud lenni a zsolotár, mint a kölni dómban, és Betlehembben csak egy szegényes fából ácsolt jászol állott, nem pedig drágakövekkel kirakott bölcső. Viszont a templom bol-

tozatának festményei, az oltárkép és a színes vitrázsok kárpótolják az erőteljesebb, mívesebb, artisztikus gyönyörkelésre vágyódókat is.

Szent Antalt nemigen érdeklik a külsőségek, hisz ő a legelhagyottabb néprétegek, a nyomorgók patrónusa. A kezdetektől akadt elég dolga ebben az országban, szegénynek.

Az itteni szobra zománcozott arccal, negédesen nézi a kezében rüggkapáló csecsemőt. A kised lábai hurkásak, mezítelenek. Szerzetesi csuhában ábrázolják, a mögötte lévő kékesre mázolt bolthajtásban sápadt, borotvált arca szinte világít. Oldalt két pár aranyozott oszlop nyújtózik, és az oltárát megépítettök arra is gondot viseltek, hogy ne maradjon magára a karján nyugvó aprósággal: két meredt tekintetű angyal fogja közre a talpazatnál. Bizonyára azok is értik az összes titkos gondolatát, a Szent Antal szobra elé térdepelő illatos ruhákba öltözött nőknek. Mivel úgyszincs sok választásuk: erősen hinniük kell a csuhás szent kegyelmében. Van, aki egy életen körösztil medál formájában, finom láncon hordja. Láttam már házban, bekeretezett szentképként is. A kimért kanizsai katolicizmus számos módozatban megadja az illő tiszteletet Szent Antalnak. Utónévként már kikopott a divatból, de még így is megannyi Anti van a környéken. Ismertem ezer mestert, ácsot, papucsost, vendéglőst, melóst és parasztot, épen úgy, mint nagy tehetségű zenészt és közkedvelt sportembert. A közös bennük az volt, hogy rendre csak Antinak becézték őket, mert ez a név csak egyféle babusgató változatot tűr meg: az Antalok komoly kiváltságaként. (A Tóni nem jön számításba: jobbára az Antóniók jussa, de ilyen névvel ritkán anyakönyveznek. Most a török sorozatfilmek televíziós korát éljük.) Amilyen puritán a tekintélyt parancsoló Antal variálása, olyan gazdag és huncut az Anti alkalmazása. Az antidepreszszánstól az antialkoholistán körösztil az antilopig százféle dévaj összefüggésben változatható. Hiába. Bácskában amint a gondviselés jobb kézzel kicsit előnyözne, azt ballal kamosottul rögtön vissza is szokta venni.

Pk

II. Tisza-Járás Irodalmi Kalandtúra (nyilvános fórum)

VITA A MAGYAR PEREMLÉTRŐL
– A Kárpát-medence neves közíróinak, publicistáinak
magyarkanizsai közönségtalálkozója! –

Helyszín: a kanizsai József Attila Könyvtár
és Művelődési Ház udvara

2017. szeptember 16., (szombat) 16.00 óra

A fórum vendégei, előadói:

Bayer Zsolt (műsorvezető, Echo TV), **György Attila** (szerkesztő, Székelyföld folyóirat), **Kristály Lehel** (szerkesztő, Ripost), **Csontos János** (rovatvezető, Magyar Idők), **Gazda Albert** (főmunkatárs, Magyar Nemzet), **Pesty László** (dokumentumfilm-rendező, Pesty Fekete Doboz), **Andócsi János** (főszerkesztő, Eszéki Magyar Újság), **Szakács Árpád** (főszerkesztő, Mediaworks megyei lapjainak központi szerkesztősége), **Csáky Csongor**

Csontos János, György Attila, Anócsi János, Gazda Albert, Bayer Zsolt
2016-ban Magyarkanizsán

(főtitkár, Rákóczi Szövetség), valamint a helyi közírók Magyar-kanizsáról: **Bicskei Zoltán**, **Kávai Szabolcs**, **Valkay Zoltán** és **Pósa Károly**.

A szerzők egyúttal dedikálnak is, és a köteteiket a helyszínen meg lehet majd vásárolni.

Két napig városunkban és környékén vendégeskednek a Kárpát-medence legjelesebb közírói. A Tiszán hajóznak, bejárják a Járást lovas kocsikon. Ismerkednek Bácskával, a helyi értékeinkkel.

II. Tisza-Járás irodalmi
és közéleti kalandtúra

2017. szeptember 16-17. - Magyarkanizsa

GARANT-COOP

PAPÍR ÉS ÍRÓSZER KIS- ÉS NAGYKERESKEDÉS

- ISKOLASZEREK

- IRODASZEREK

- TANKÖNYVEK

- JÁTÉKOK ÉS AJÁNDÉKTÁRGYAK

Tel./ Fax: 024/4-879-359 Mobil: 063/529-204 E-mail: dobor@stcable.net

Magyarkanizsa, Fő utca 7 (az udvarban)

A KÉPLET EGYÉRTELMŰ

188 DIGITÁLIS
TV CSATORNA
x 12 hónap
= 12 dinár

ST CABLE

CALL CENTER 18900

www.stcable.tv

www.keramikakanjiza.com

KISKERESKEDÉS A GYÁR TERÜLETÉN

Nyitvatartás: 8.00 - 16.00
Szombaton: 8.00 - 13.00
tel: 024 874 449